

แบบเรียนภาษาไทย
กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบ สอน เรียงความ

ชั้น ประถมปีที่ ๕ หรือมัธยมปีที่ ๒

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๕๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๖๘

ปกกระดาษ ราคาเล่มละ ๗๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บ
๔๔๕.๙๗

สำหรับกรมสามัญศึกษา

แบบเรียนภาษาไทย

กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบสอนเรียงความ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๕๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๖๘

ปกกระดาษ ราคาเล่มละ ๗๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่กรมตำรา กระทรวงศึกษาธิการ

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

๐/๐๒/๑.๒

រាជកិច្ចប្រតិបត្តិការ

สารบัญ

หน้า

แบบฝึกหัดที่ ๑.	สนทนา	เรื่อง	เอาอย่างหอยทาก ...	๑
„	„ ๒.	พืช.	„ ต้นชา	๓
„	„ ๓.	นิทาน	„ เสียง ๒ เสียง ...	๒
„	„ ๔.	ภาพ	„ ลูกเสือช่วยภัย ...	๕
„	„ ๕.	นิทาน	„ เพ็ชร ของหญิงผู้ดี ..	๑๑
„	„ ๖.	สัตว์	„ ปลา	๑๔
„	„ ๗.	นิทาน	„ เขาไม่ฉลาด	๑๗
„	„ ๘.	วัตถุ	„ สะบู่	๒๐
„	„ ๙.	นิทาน	„ ความไม่ประมาท ...	๒๒
„	„ ๑๐.	สนทนา	„ ขนมหัสดิ	
			๑๐๐๐ คน	๒๕
„	„ ๑๑.	พืช	„ ลำประด	๒๗
„	„ ๑๒.	นิทาน	„ นายรวง	๒๙
„	„ ๑๓.	ภาพ	„ ไม่ปรองดอง	๓๑

แบบฝึกหัดที่ ๑๔. นิทาน เรื่อง ค่าของการวิวาท ... ๓๓

„ „ ๑๕. วัตถุ „ เหล็ก ... ๓๕

„ „ ๑๖. นิทาน „ มะกะโท ... ๓๘

„ „ ๑๗. สัตว์ „ ยุง ... ๔๐

„ „ ๑๘. นิทาน „ ใบสั่งพระสมญา ... ๔๑

„ „ ๑๙. นิทาน „ ประหลาด ... ๔๓

„ „ ๒๐. สุนัข „ ความซอสดัย ... ๔๕

„ „ ๒๑. พืช „ จาก ... ๔๗

„ „ ๒๒. นิทาน „ ของขวัญแห่งความซอสดัย ... ๕๐

„ „ ๒๓. ภาพ „ กำแพงแก้ว ... ๕๒

„ „ ๒๔. นิทาน „ พระสุริโยทัย ... ๕๔

„ „ ๒๕. วัตถุ „ โรงเรียนของท่าน ... ๕๖

„ „ ๒๖. นิทาน „ นายเรือ ๓ คน ... ๕๘

„ „ ๒๗. สัตว์ „ ตัวใหม่ ... ๖๐

„ „ ๒๘. นิทาน „ เสียน้อยเสียยาก ... ๖๓

แบบฝึกหัดที่ ๒๘.	สนทนา	เรื่อง	หนี้ความจริงไม่พ้น ...	๖๕
„	„๒๙.	พืช	„ ต้นบัว	๖๘
„	„๓๐.	นิทาน	„ คนตัดฟันซื้อสัตว์ ...	๗๑
„	„๓๑.	ภาพ	„ รูปเห็ดโคน	๗๔
„	„๓๒.	นิทาน	„ วิโงง	๗๖
„	„๓๓.	วัตถุ	„ น้ำมันยาง	๗๘
„	„๓๔.	นิทาน	„ แมวกับนกคีรีบูน ...	๘๐
„	„๓๕.	สัตว์	„ ลิง	๘๒
„	„๓๖.	นิทาน	„ พระพุทธเจ้า	๘๕
„	„๓๗.	สนทนา	„ เงินสลึง	๘๗
„	„๓๘.	นิทาน	„ แบ่งมฤตก	๘๙
„	„๓๙.	ภาพ	„ เอาเปรียบเพื่อน ...	๙๒
„	„๔๐.	นิทาน	„ หนี้ความจริงไม่พ้น ...	๙๔

คำแนะนำในการใช้หนังสือเล่มนี้

—*—

แบบสอนเรียง ความเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้น แบบฝึกหัดไว้ คงแต่ง่าย
ไปสู่ยาก แล้ว. ผู้สอนควรจะต้องค้นสอนตั้งแต่แบบฝึกหัด

ที่ ๑. เป็นต้นไปอย่าให้ก้าวต่อกัน. การสอนการเรียนจึงจะได้
ผลสมความมุ่งหมาย. ถ้าสอนไป ขยลงในเดือนใดให้สอนทวน
กันใหม่, เลือกลงจากแบบฝึกหัดที่ผู้สอนเห็นว่านักเรียนยังทำ
ไม่ได้ก็. ในระหว่างนี้จะเขียนผลากเรื่องต่าง ๆ ที่ได้สอน
มาแล้วให้นักเรียนเขียน. ถ้าได้เรื่องอะไรก็ให้กล่าวไปตามที่
เรียนมาแล้วสลับกันบ้างก็ได้.

อนึ่ง แบบฝึกหัดในหนังสือเล่มนี้ มีบางบทที่ จะต้องใช้รูปภาพ,
สัตว์ และของจริงให้นักเรียนดู. ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งเหล่านี้
ไว้ก่อนเวลาสอน.

วิธีสอน. (๑) ของจริงหรือรูปภาพ. วิธีนี้ผู้สอนต้อง
ใช้คำถามให้นักเรียนตอบเป็นตอน ๆ ไปได้. ตอบรว้งให้นักเรียน
ตอบให้เป็นประโยค, มีประธาน, กริยา, หรือกรรมพร้อมส่วน,

แล้วรวบรวมคำตอบนั้นขึ้นเป็นเรื่องสอนให้รู้จักคัดลอกคำ
ที่ซ้ำซาก และขยายข้อความบางตอนที่จำเป็น. ส่วนคำถาม
ที่ผู้สอนจะถามนักเรียน ต้องระวังใช้คำถามที่เหมาะสมแก่ความรู้
ในชั้นและถูกตามหลักคำถามในวิชาครู. (ดูวิธีสอนบทเรียน
ท้ายของหน้า ๑๑ ว่าด้วยคำถาม) หัวข้อที่จะถามนักเรียน
ควรจะให้เป็นที่นี้ :-

๑. ถ้าเป็นรูปภาพ.

ก. ภาพอะไร?

ข. สิ่งสำคัญในภาพนั้น.

ค. ส่วนประกอบของสิ่งนั้น.

ฅ. อากาของสิ่งนั้น.

๒. ถ้าเป็นสัตว์.

ก. รูปและขนาด.

ข. ส่วนสำคัญของร่างกาย.

ค. อาหาร.

ฅ. ชะนิค.

ง. ประโยชน์หรือโทษ.

๓. ถ้าเป็นพืช.

ก. ส่วนต่าง ๆ.

๒. ข้อความต่อ ๆ ไป.

๓. ข้อสังเกต.

ตัวอย่าง. เรื่อง หมายกับเงาในนิทานอีสป. ข้อเริ่มเรื่อง
ได้แก่ หมาไ้ก้กันเนื้อ. ข้อความต่อ ๆ ไป ได้แก่
หมาเห็นเงาของมันในน้ำ. ข้อสังเกต ได้แก่ หมาอดก้กันเนื้อ.
ส่วนข้อความอื่น ๆ นั้นเป็นผลความ. นักเรียนไม่จำเป็นต้องจำ
ให้เหมือนแบบทุกคำ. เมื่อเวลาเรียบเรียงให้ ใ้โดยคำสำนวน
ของตนเอง. ถ้อยคำสั้น ๆ ดีกว่าถ้อยคำยืดยาวเช่นนี้.

เรื่องนิทาน, ถ้าจะนำมาสอนนอกจากแบบ, ก็ต้อง
เลือกนิทานที่ไม่ใช่เทพนิยาย. ในเวลาที่จะบอกให้นักเรียน
เรียบเรียง, ควรจะอ่านจากเรื่องดีกว่าเล่าปากเปล่า. เพราะ
อาจเล่าเที่ยวที่หนึ่ง กับเที่ยวที่สอง ใ้สำนวนไม่ตรงกัน, หรือ
ใ้สำนวนไม่เรียบร้อย, นักเรียนจะยึดอะไรเป็นหลักไม่ได้.
เมื่ออ่านต้องให้นักเรียนได้ยินทั่วชั้น, หรือจะให้นักเรียนไป
อ่านที่บ้าน, แล้วนำมาแต่งในเวลาเรียนบ้างก็ได้.

(๓) เครื่องหมายวรรคตอน. การเขียนหนังสือ

คำผู้เขียนวางวรรคตอนไม่ถูก, ก็จะทำให้เนื้อความเสียไปได้,
หรือถึงผิดไวยากรณ์โดยหลงประโชภก็ได้. ฉะนั้น การสอน

เรียงความในชั้นนี้, ผู้สอนต้องระวังให้นักเรียนรู้จักใช้เครื่องหมาย
หมายวรรคตอนที่ง่าย ๆ ไปด้วย, เช่นเครื่องหมายเหล่านี้ :-

ก. เครื่องหมายปริศน์ (?) ใช้ในที่ที่สงสัย
ข้อความเป็นคำถาม. เช่น ตัวอย่าง, ท่านหายป่วยแล้วเมื่อไร
จะกลับออกไป?

ข. เครื่องหมายอัญญประกาศ (“ ”) ใช้
กันข้อความที่เป็นคำพูด, เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่า ข้อความที่
อยู่ในเครื่องหมายนั้นผู้พูดว่าอย่างไร. เช่น ตัวอย่าง,
นายหมื่น ขยันงานพูดว่า “วันนี้แดดงามดี, ฉันจะต้อง
ซักเครื่องนุ่งห่ม.” หรือใช้ในที่ที่เป็นข้อความหรือตอบคำ
ที่คิดมาจากอื่น, เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าคำที่อยู่ในเครื่องหมายนั้น
คิดมาจากอื่น, ทำให้ถ้อยคำของผู้เขียนไม่. เช่น ตัวอย่าง,
ผู้ใหญ่ท่านมักพูดว่า “เพื่อนกันหาง่ายเพื่อนตายหายาก.”
ดังนี้ เป็นต้น.

ก. เครื่องหมายภาค (,) มีที่ใช้ต่างกันตาม
ลักษณะ ๔ อย่าง, แต่ที่เห็นว่าจำเป็น สำหรับนักเรียน ชื่อนี้
ต้องรู้, มีอยู่ ๔ อย่าง เท่านั้น คือ

๑. ใช้ในที่ ที่แยกประโยคสามัญอื่น รวมกัน อยู่หลาย ๆ
ประโยคให้ห่าง กัน.

ตัวอย่าง, ท้าวไม่เห็นหมาป่าตามเข้าไป, นึกว่า
พ้นอันตราย, ก็กลับไปอยู่.

๒. ใช้ในที่ ที่แยกนาม และ ส่วนแต่ง ของนาม, เพื่อให้
ข้อความกระชับ ชัดขึ้น.

ตัวอย่าง, บุหร, ที่เขาจับกันอยู่ ทุกวันนี้, ได้มาผูก
กันไว้ละหนึ่ง.

๓. ใช้ในที่ ที่แยก คำทำพวกเดียวกัน ซึ่ง มีอยู่ หลายคำ
ให้เห็นชัดขึ้น.

ตัวอย่าง, เรือมีอยู่หลายชนิด, แต่ ถ้า เร แบ่ง หยิบ ๆ
ก็ได้ ๕ ชนิด, คือ เรือพาย, เรือแจว, เรือใบ,
เรือกลไฟ, เรือยนต์.

ใช้ในที่ที่แยก ข้อความที่คัดลอกในเวลาอื่น, เมื่อ
เวลาที่ไม่ใช่อัญญาประกาศ

เช่น ตัวอย่าง, พวก เก่ง คราวนี้ มัก จะพูดอยู่บ่อย ๆ ว่า, วิ
ชาญไม่รัก ก็ ชาม,

๓๓๓ เครื่องหมายมหัพภาค (.) ใช้ในที่ที่สรุป
ข้อความของประโยค, เช่น ตัวอย่าง, เริ่มเป็นยานพาหนะ ชนิด
หนึ่ง ที่ช่วยให้ มนุษย์ จัด มี การ เดินทาง ทาง น้ำ.

วิธีที่รวบ. ประโยชน์สำคัญ, ที่นักเรียน จะได้ รับ จาก การ
เรียนเรียง ความ, อยู่ ที่ การ รวบรวม โดยละเอียด ที่ ถ้วน ของ
ผู้ สอน. ถ้า ผู้ สอน ไม่ ตรวจ หรือ ตรวจ แต่ ไม่ละเอียด, นักเรียน
จะ ไม่ ได้ รับ ผล ตาม ที่ ควร จะ ได้. ฉะนั้น ทุก ๆ ครั้ง ที่ ผู้ สอน
ให้ นักเรียน ทำ แบบฝึกหัด ที่ใด ๆ แล้ว, ต้อง ถือ เป็นการ บังคับ ว่า
จะต้อง ตรวจ ให้ เสร็จ เสีย ก่อน, จึง จะ ให้ ทำ บท อื่น ต่อไป.

การตรวจเรียงความ มี ๒ ทาง, คือ ตรวจ ใน เวลา เรียน
ทาง หนึ่ง, และ ตรวจ นอก เวลา เรียน ทาง หนึ่ง. ทั้ง ๒ ทาง นี้
จะ แยก ออกจาก กัน ไม่ ได้, ต้อง ใช้ รวม กัน ไป. เพราะ เหตุ ว่า ถ้า

จะตรวจแต่ในเวลาเรียนทางเดียว, ถ้าชั้นใดมีนักเรียนมาก
 จะเสียเวลามาก. หรือถ้าจะตรวจแต่ นอก เวลาเรียนทางเดียว,
 เมื่อนักเรียนทำแล้วก็จะเสียเวลาเช่นเดียวกัน. เพราะฉะนั้น
 การตรวจเรียงความควรระกระทำดังนี้. เมื่อเห็นว่านักเรียน
 คนใดทำแล้วในเวลาเรียน, ก็ตรวจไปในเวลาเรียน. ถ้า
 ตรวจไม่แล้ว, จึงนำไปตรวจนอกเวลาเรียน. พบคำใดผิด
 ต้องแก้ไข ในสมุดหรือกระดานชื่อนวนของนักเรียน. ถ้าคำผิด
 นั้นสำคัญ, เห็นว่านักเรียนจะต้องรู้ทั่วถึงกัน, ต้องจดคำผิด
 นั้นไว้ในสมุดของผู้สอน. ถึงเวลาสอนคราวหลัง, นำคำ
 ผิดนั้น ๆ มาอธิบายบนกระดานทำให้ นักเรียนรู้ทั่วถึงกัน. ผู้สอน
 ต้องเลือก ฉะบับที่นักเรียน ทำได้ เรียบร้อย ถูกต้อง คัดกัณฑ์ทำผิด
 พลาดมาก มาอ่านให้นักเรียนในชั้นฟังสัก ๒ หรือ ๓ ฉะบับ, เพื่อ
 ให้นักเรียนรู้ว่าอย่างไรก็อย่างไรไม่ก็, เป็นการเปรียบเทียบกัน.

เวลาตรวจควรแบ่งตรวจเป็น ๒ แผนก, คือแผนก
 เนื้อเรื่องและแผนกผิดต่าง ๆ.

(๑) แผนกเนื้อเรื่อง. ต้องรู้ ว่านักเรียน เรียบเรียงได้เรื่อง

บริบูรณ์ หรือบกพร่อง. ถ้าบกพร่องตรงไหน, ต้องชี้แจงให้เห็น
เป็นตอน ๆ ไป. ผู้สอนจะต้องแบ่งเนื้อเรื่องที่ให้นักเรียน
เรียบเรียงเป็นตอน ๆ ไว้เป็นหลักก่อน.

(๒) - แผนกฝึกต่าง ๆ. ในชั้นนี้ ควรทบทวนข้อฝึก
เหล่านั้นให้มาก.

ก. ฝึกวรรณคดี. ควรให้นักเรียนใช้เครื่องหมาย
วรรคตอนตามที่กล่าวไว้แล้วในวิธีสอนข้อ ๓ ให้ถูกต้อง.

ข. ไวยากรณ์. ต้องทราบนักเรียนเรียบเรียงเป็น
ประโยคถูกต้องตามไวยากรณ์, มีประธาน, กริยา, หรือกรรม,
ครบตามส่วนของประโยคหรือไม่. ใช้สรรพนามถูกต้องหรือไม่,
เหล่านั้นเป็นต้น.

ค. คำนวน. ต้องทราบนักเรียนใช้คำพูดสั้น ๆ ใด ๆ
ฝึกแบบนิยมหรือไม่, เช่น รัชชระธานว่า "รัช", สำคัญว่า
"จ้ะ", หรือที่พูดเป็นเยื่อให้มีคำเกินเข้ามาไม่เข้าเรื่อง, เช่น
"บรรดาสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวง". คำว่า บรรดา, สรรพ,
ทั้งหลาย, ทั้งปวง, มีความอย่างเดียวกัน, ใช้คำใดคำหนึ่ง

คำเติบเกิดไว้ก็หวาน นกก็กลัว, ไม่ควรใช้ซ้ำให้รู้ถึงพัฒนา
 ตั้งขึ้นเป็นต้น. ...

ณ. เขียนฝึก. เขียนผิดตัวสะกดการันต์. ขาด,
เกิน, เหลือ. ต้องให้แก้ ทำของเกี่ยวกับเวลาเขียนตามบอก.

ง. สกปรก. ขอน^๕ต้องกวาด^๕ขึ้นให้มาก, เช่น เขียน^๕
แล้วลบ, ชก, ฆ่า, ตัวหนังสือไม่ชัด, และไม่คันหน้ากระดาก
เหล่าน^๕เป็นต้น

ชุมนุมฤทธิวรรณการ

กองข้าหลวงตรวจการประจำภาค

กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

၂၁၃၂ နှစ်တွင် ပြည်သူ့အသံပြောကြားရေး ကော်မရှင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။

၂၁၃၃ နှစ်တွင် "ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန်" ဆိုသည့် စာတမ်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၁၃၄ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၃၅ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၃၆ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၃၇ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၃၈ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၃၉ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

၂၁၄၀ နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် အန္တရာယ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

แบบฝึกหัดที่ ๑.

เรื่องเอาอย่าง หอยทาก.

๕. บ้า. หลานเอ๋ย, ทำไมวันนี้จึงดูหน้าตาเจ้าเศร้าโศกนัก?
- หลาน. ครุ^๕สั่งให้^๕ท่อง^๕คำ^๕นมัสการ^๕คุณ^๕นาง^๕คุณ^๕บาท^๕พระ^๕พุทธ^๕คุณ^๕.
ถ้า^๕ใคร^๕ท่อง^๕ได้^๕ก็^๕จะ^๕ได้^๕รับ^๕รางวัล^๕. ฉัน^๕คิดว่า^๕ฉัน^๕คง^๕
ท่อง^๕ไม่^๕ได้.
๕. บ้า. ทำไมเจ้าจึงว่า^๕เจ้า^๕ท่อง^๕ไม่^๕ได้?
- หลาน. เพราะ^๕คำ^๕นมัสการ^๕คุณ^๕นาง^๕คุณ^๕บาท^๕นี้^๕มี^๕คำ^๕ยาก^๕มาก.
๕. บ้า. ท่าน^๕นั้น^๕เอง^๕หรือ^๕หรือ?
- หลาน. ไม่ใช่^๕ท่าน^๕นั้น, พวก^๕เพื่อน, ยัง^๕พากัน^๕ล้อ^๕ว่า^๕ฉัน^๕เป็น^๕
คน^๕ขี้^๕ปัญญา^๕ทึบ. ฉัน^๕จึง^๕เข้าใจ^๕ว่า^๕คง^๕ท่อง^๕ไม่^๕ได้.
๕. บ้า. ไม่ใช่^๕ไร, เจ้า^๕ต้อง^๕ท่อง^๕ได้^๕แน่นอน. ขอ^๕แต่^๕ให้^๕
หมั่น^๕ท่อง^๕เสมอ, อย่า^๕ทอด^๕ทิ้ง^๕ก็^๕แล้ว^๕กัน. เจ้า^๕เห็น

หอยทาก บน กำแพง นั้น หรือไม่?

หลาน. เห็นจ๊ะ, ฉันกำลังดูมันอยู่.

ย่า. เจ้าเห็นมันไต่ขึ้นไป อย่างไร?

หลาน. มันไต่ขึ้นไปช้า ๆ.

ย่า. เคยวนมันไต่ขึ้นไปถึงไหน?

หลาน. มันไต่ขึ้นไป ถึง ข้าง บน กำแพง แล้ว.

ย่า. นั่น, เจ้าควร จะเอาอย่างมัน. คือค่อย ๆ ท่องไป
วันละ ๒ หรือ ๓ บรรทัด, ก็ คง จะจำได้หมด.

หลาน. จ๊ะ, ฉันจะพยายาม ทำตาม คำบ้ำสอน.

หมายเหตุ.

ผู้สอนเล่าเรื่องให้นักเรียน ฟังสัก ๒ หรือ ๓ เที้ยว,
แต่ควรจะเล่าเป็นเรื่องติดต่อกัน. แล้วเลือกนักเรียนให้พอจำนวนในเรื่อง,
ให้สนทนาโต้ตอบกันหน้าชั้น, ใช้โวหารของนักเรียนเอง. แต่ระวังอย่า
ให้เรื่องออกนอกทาง (พยายามฝึกหัดทำทางด้วยยิ่งดี) เมื่อเห็นว่า
นักเรียนเข้าใจดีแล้ว, ให้เรียบเรียงลงในสมุดทำการของนักเรียน. จะเป็น
แบบคำถามคำตอบ หรือเขียนเรื่องติดต่อกันก็ได้.

แบบฝึกหัดที่ ๒.

เรื่องชา.

ผู้สอนนำต้นชาหรือภาพต้นชา กับคันหัดขึ้นมาให้นักเรียนดู. แล้วถามให้นักเรียนตอบปากเปล่าดังต่อไปนี้.

ถาม. ต้นชาสูงประมาณเท่าไร ? (๒ ศอก ถึง ๓ ศอก.)

ถาม. ใบคล้ายใบอะไร ? (ใบคล้ายใบทับทิม, ริมเป็นจัก ๆ.)

ถาม. สีของใบเป็นอย่างไร ? (สีเขียวแก่.)

ถาม. ดอก คล้ายดอกอะไร ? (คล้ายดอกส้ม.)

ถาม. ในประเทศเราเขาปลูกชาในที่ไหน ? (เขาปลูกกันในมณฑลพายัพ.)

ถาม. ประเทศเรามีอากาศอย่างไร ? (อบอุ่น.)

ถาม. ชาชอยเกิดในที่ที่มีอากาศอย่างไร ? (อบอุ่น.)

ถาม. ประเทศไหนบ้างที่มีอากาศอบอุ่น ? (จีน, อินเดีย, พม่า, สวา, เกาะใต้หวัน.)

ถาม. ชาวนาปลูกข้าวไร่อะไรทำพันธุ์ ? (ไร่เมล็ด.)

(ผู้สอนบอกว่า การปลูกขาเซก็ใช้เมล็ดทำพันธุ์เหมือนกัน. ขึ้นแรกเขาเพาะเมล็ด. พองอกงามขึ้นเป็นต้นอ่อน, ก็ย้ายเอาไปปลูกในไร่. เวลาย้ายต้องระวังไม่ให้รากขาด. ต้นขาไม่ชอบน้ำ.)

ถาม. ถ้ารากต้นขาเซจะเป็นอย่างไร? (ตาย.)

ถาม. ถ้ามีน้ำขังนองต้นขาเซจะเป็นอย่างไร? (ตาย.)

ถาม. ทำอย่างไรจึงจะไม่ให้น้ำขังนองในที่ปลูกต้นขา?
(ต้องขุดคูให้รอบเพื่อบรรายน้ำ.)

ถาม. เมื่อยูปลูกขาเซแล้วชาวไร่ต้องคอยระวังอย่างไร?
(พรวนดิน, ตายหญ้า, หาปุ๋ยมาเติม, ระวัง
ให้เป็นพุ่มต้นเสมอก.)

(ผู้สอนบอกว่า พอยูปลูก ๓ ปี ก็เก็บใบได้. ปีหนึ่งเก็บ ๓ ครั้ง. คือเดือน เมษายน, มิถุนายน, และ ธันวาคม. เดือน ธันวาคม เก็บได้มากกว่าเดือนอื่น ๆ. เวลาเก็บ เก็บที่ละใบ, และต้องสวมถุงมือเพื่อกันไม่ให้เข้า.)

ถาม. เราใช้ใบชาสำหรับทำอะไร? (ชงกับน้ำร้อนดื่มแก้กระหาย.)

ถาม. ถ้าดื่มน้ำชามากเกินไปให้โทษอย่างไร? (นอนไม่หลับและท้องผูก.)

ถาม. ย่าง ^{อัน}คนชอบดื่ม ^{น้ำ}ชาผสมกับอะไร? (ผสมนมวัว น้ำตาล.)

หมายเหตุ เมื่อนักเรียนตอบคำถามได้ใจความดีแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันเรียบเรียง. ผู้สอนเขียนข้อความบนกระดานดำ. ถ้ามีคำใดเป็นคำยากให้นักเรียนสะกดคำนั้น. ถ้อยคำสำนวนที่นักเรียนเรียบเรียง, ถ้าไม่ดี, ต้องคิดแปลงแก้ไขไปด้วยทีเดียว. เวลาเรียบเรียงหมดเรื่องแล้ว ให้นักเรียนคนหนึ่งอ่านให้นักเรียนในชั้นฟัง. ผู้สอนลบกระดานดำ แล้วให้นักเรียนแต่งลงในสมุด. เนื้อเรื่องที่เรียบเรียงอย่าให้ห่างไกลกว่านี้นัก.

ชาเป็นใบไม้ที่โตมาจาก ต้นไม้ชนิดหนึ่ง เรียกว่าต้นชานั่นเอง. ต้นชาสูงประมาณ ๒ หรือ ๓ ศอก. ใบคล้ายใบทุเรียน, งามเป็นจัก ๆ, สีเขียวแก่. เป็นต้นไม้รู้จักผลัดใบ. ดอกคล้ายดอกส้ม. ชอบเกิดในที่ที่มีอากาศไม่สู้จะร้อนและหนาวนัก, เช่น สยาม, จีน, พม่าเหนือ, อินเดีย, เกาะลังกา, เกาะชวา, และเกาะไต้หวัน เป็นต้น.

ต้นชาแต่เดิมมาก็เป็นต้นไม้ป่า. ภายหลังมีผู้เห็นว่า, ต้นชาเป็นประโยชน์ จึงได้นำมาปลูก. วิธีปลูก นั้น ชนแรกเขาเพาะด้วยเมล็ด. พองอกงามขึ้น เป็นต้นอ่อนก็ย้ายไปปลูกในไร่.

เวลาบ่ายต้องระวังไม่ให้ ราก ซาก เพราะถ้าราก ซาก ต้นชา จะตายได้. ที่ดินที่ปลูก ก็ต้องพรวนให้ลึก, และขุดคูให้รอบ, เพื่อบรรบายน้ำไม่ให้ขังแฉะราก, มีฉะนั้นต้นชาจะตายได้. เมื่อปลูกแล้วต้องหมั่นพรวนดิน, ค่ายหญ้า, และหาปุ๋ยมาเพิ่มเติม, กับคอยระวังตัดกิ่ง กักยอดให้เป็นพุ่ม อยู่เสมอ.

พอปลูกได้ ๓ ปีชาไร่ก็เก็บใบ, ปีหนึ่งเก็บได้ ๓ คราว. คราวแรก เก็บในเดือน เมษายน, คราวที่สอง เก็บในเดือน มิถุนายน, คราวหลัง เก็บในเดือน ธันวาคม. คราวหลังเป็นคราวที่เก็บได้มากกว่าคราวอื่น ๆ. เวลาเก็บต้องเก็บที่ละเอียด. ผู้เก็บต้องสวมถุงมืออ่อน ๆ. เพื่อไม่ให้มือช้ำ.

เราใช้ ใบชาซึ่งก็นำเอาเศษต้มแก่ กระหาย. บางคนเจือนมวัวและน้ำตาลรียประทานกับชงว่าง. แต่ถ้าดื่มมากนักก็ให้โทษ, ทำให้ร้อนไม่หลับ และท้องผูก.

แบบฝึกหัดที่ ๓.

เรื่องเลียง ๒ เลียง.

เด็กชายสิน รักสัตว์ เป็นเด็กดี, มีนิสัยพูดจริงเสมอ.

วันหนึ่ง บิดาให้นกสีชมพู แก่เขาตัวหนึ่ง, และสั่งว่าอย่าเปิด
กรงเล่น, มันจะบินหนีไป.

เด็กชายสิน เชื้อฟ่ง คำสั่งของบิดาตลอดมา, จนถึงวัน
หนึ่ง ขณะที่เขากำลังยืนชม นก อยู่, เขาได้ยินเสียง กระซิบที่หู
ว่า “เปิดกรงเข้า, เขานก ออกมาเล่น, บิดาไม่รู้หรอก.”
อีกเสียงหนึ่งบอกว่า “ไม่ได้, ไม่ได้, บิดาห้ามไม่ให้เปิด.”
เด็กชายสิน รักสัตว์ ลังเลใจ, ไม่รู้ว่าจะฟังเสียงไหน. แต่
ในที่สุดเขาไหลไปฟังเสียงที่ผิด. จึงเปิดกรงเขานก ออกมา
เล่น, ปล่อยให้บินไปทั่ว ๆ ห้าง. เขาไม่ทันสังเกตว่าหน้าต่าง
ห้องบนหนึ่ง เปิดอยู่. แต่กว่าเขาจะรู้ตัวสิ, นกบินหนีไปเสีย
แล้ว. เด็กชายสินร้องไห้เสียตายนก, และกลัวบิดาจะดูเขา,
ทันใดนั้นเสียงตัวก็มากระซิบที่หูว่า, “อย่าบอกกับบิดาว่าเจ้า
เปิดกรงก็แล้วกัน. บิดาจะรู้ได้อย่างไร?”

เด็กชายสินไม่ยอมกล่าวเท็จ, ดังนั้นเขาจึงตรงไปหาบิดา
เล่าความจริงให้ฟัง, และขอโทษที่ได้ประพฤติฝ่าฝืนคำสั่ง.
บิดาได้ทราบเรื่อง, ถึงแม้ว่าจะเสียตายนก, ก็ยังยินดีที่ได้
ฟังบุตรของตนกล่าวความจริง จึงยกโทษให้.

หมายเหตุ. ก่อนที่ผู้สอนจะให้แก่นักเรียนเรื่องความตามเรื่องนั้น, ให้
 ใ้วิธีชักถามใจความของเรื่อง, และให้รู้ จักจับใจความของเรื่องเป็นตอน ๆ ไป
 ตามที่กล่าวไว้แล้วในวิธีสอนข้อ ๓. เป็นการสอนย่อไปในตัวด้วย.

๑๕

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

บิดาให้นก ส้มพ แก่ เด็ก ชาย
 สิ้น และสั่งไม่ให้^๑เปิดกรงเล่น,
 เพราะกลัวว่านก จะบินหนีไป.

ข. ข้อความต่อ ๆ ไป.

วันหนึ่งเขาได้^๒ยินเสียงหนึ่งกระซิบ
 ที่หว่าให้เขานกออกมาเล่น, แต่
 อีกเสียงหนึ่งบอกไว้ไม่ได้อย่า
 เขาออก. เขาเชื่อเสียงที่ผิด,
 จึงเปิดกรงเขานกออกเล่น. นก
 บินหนีไป. เสียงที่ผิดบอกให้
 เขาพดปิด^๓คอกบิดา.

ค. ข้อส่งท้าย.

เด็กชาย สิ้น ไม่ยอมกล่าวเท็จ,
 จึงไปหาบิดาเล่าความจริงให้
 ฟัง, และขอโทษที่ประพฤติก
 ผิดนั้น. บิดายกโทษให้.

๑๖

๑

แบบฝึกหัดที่ ๔.

เรื่องลูกเสือช่วยภัย.

ผู้สอนบอกความหมายว่า, จะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้, แล้วถาม
ให้นักเรียนตอบปากเปล่าดังต่อไปนี้.

ถาม. ในภาพ ๑ มีอะไรบ้าง? (บอกคนละอย่าง.)

ถาม. ในภาพนี้มีคนกี่คน? (มี ๒ คน.)

(ผู้สอนบอกให้ว่า สภาพบุรุษนั้นเป็นบิดาของเด็กหญิง.)

ถาม. เด็กหญิงนั้นอยู่ที่ไหน? (นั่งอยู่บนรถ.)

ถาม. บิดาของเธออยู่ไหน? (อยู่ที่ถนน.)

ถาม. บิดาของเธอลงจากรถทำไม? (จะเข้าไปในบ้าน.)

ถาม. มีคนวิ่งไล่ไปกี่คน? (มีคนวิ่งไล่ไป ๔ คน.)

ถาม. เขาวิ่งไปทำไม? (วิ่งไปจับม้า.)

ถาม. ทำไมเขาจึงต้องวิ่งจับม้า? (ม้าพารถวิ่งไป.)

ถาม. ใครจับม้าที่พารถวิ่งได้? (ลูกเสือ.)

ถาม. บิดาของเธอรู้สึกอย่างไร? เมื่อลูกเสือจับม้าที่พารถวิ่งไปได้? (ยินดีมาก.)

ถาม. การที่ลูกเสือแสดงเช่นนั้น ท่านเห็นว่าน่าชมหรือน่าติอย่างไร? (น่าชมว่ากล้าหาญ.)

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

สภาพบรรยายหนึ่ง เป็นผู้มีอื่นจะกิน, คงบ้านเรือนอยู่ในที่ห่างไกลจากในเมือง. เขาคือใช้รถม้า เป็นพาหนะ. วันหนึ่ง ขณะที่เขาว่างงาน, จึงพาบุตรหญิงขึ้นรถขับไปเที่ยวเล่นในเมือง. พอถึงบ้านชายของแห่งหนึ่ง, เขาหยุดรถลงเดินเข้าไปในบ้านเพื่อซื้อของใช้.

ขณะที่เขาเข้าไปอยู่ในร้าน, มีเสียงหนึ่งทำให้ม้าที่
เทียบมรดคันตกใจกลัว, พารถวิ่งไปตามถนน. ฝูงชนที่ได้
เห็นต่างก็พากันวิ่งตามจับ, และส่งเสียงเกรียวกราว. บิดา
ของเด็กหญิงได้ยินเสียงก็ออกมาดู, แลเห็นม้าพารถวิ่งไป.
เขาดอกใจมาก, นึกว่าบุตรหญิงของเขาคงจะเป็นอันตราย.

ในพวกที่ได้ตามจับม้าพารถวิ่งนั้น, มีลูกเสือปนอยู่
ด้วยคนหนึ่ง. เขาวิ่งออกหน้าคนอื่น ๆ. พอเขาวิ่งทันม้า
ก็เอื้อมมือจับยี่ห้อยเหียน, ดึงเชลวไว้จนม้าหยุด. บิดาของ
เด็กหญิงไปทัน, เห็นบุตรหญิงไม่เป็นอันตราย, มีความยินดี
มาก. เขาแสดงความขอบใจลูกเสือ, แล้วกลับไป.

การที่ลูกเสือแสดงความกล้าหาญเช่นนั้น นับว่าเป็น
กิริยาที่น่าชมมาก.

แบบฝึกหัดที่ ๕.

เรื่องเพชรของหญิงผู้ดี.

หญิงผู้หนึ่งมีทรัพย์สมบัติเป็นอันมาก, แต่เคราะห์ร้าย

ที่ขี้กามารดาของเขาถึงแก่กรรมเสียก่อนที่เขาจะได้มีโอกาส
ตอบแทนบุญคุณ. ทั้งตัวเขาเองก็ไม่มีบุตรหลานที่จะรับทรัพย์
มรดก. จึงคิดหาทางที่จะใช้ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่นั้นให้เป็น
ประโยชน์แก่สาธารณชน.

ดังนั้น เมื่อเขาได้ทราบคำสั่งลงการณของสภาเทศบาลว่า
ด้วยการสร้างเตียงคนไข้ไว้ใช้ในโรงพยาบาล, ก็มีจิตเลื่อมใส
สัทธา, จึงขายเครื่องประดับประดาว่างกายมีเครื่องเพชรนิลจินดา
เป็นต้น. รวบรวมเงินส่งให้แก่สภาเทศบาล, และชี้แจงความ
ประสงค์ให้ทราบ. เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับเงินแล้ว, ก็จัดสร้างเตียง
คนไข้ขึ้น ๒ เตียง, จารึกนามของหญิงนี้ไว้.

วันหนึ่งหญิงนี้ไปเยี่ยมโรงพยาบาล, เจ้าหน้าที่จึงนำเขา
ไปดูเตียงคนไข้ที่เขาได้ซื้อไว้, และชี้แจงแก่คนไข้ว่า, หญิง
นี้ได้ขายเครื่องแต่งกาย สร้างเตียงที่พวกเขาอนอยู่. คนไข้ได้ฟังก็รู้สึกยินดีจนถึงกับทำให้น้ำตาไหล. หญิงนั้น
ได้เห็นจึงออกอุทานด้วยความพอใจว่า, “ฉันเห็นน้ำตาของคน
ไข้เหล่านั้น เท่ากับฉันได้เห็นเครื่องเพชรของฉันแล้ว.”

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ขอเริ่มเรื่อง.

หญิง ผู้หนึ่ง มีทรัพย์ สมบัติมาก,
แต่บิดา มารดา ถึงแก่กรรมเสีย
ก่อนที่เขาจะได้อะไร มีโอกาสคอย
แทนบุญคุณ. ส่วนบุตรหลาน
ที่จะช่วยทรัพย์ มฤตก ก็ไม่มี, จึง
คิดจะใช้ทรัพย์เหล่านั้น ให้เป็น
ประโยชน์แก่สาธารณชน.

ข. ข้อความต่อไป.

เมื่อเขาได้ทราบคำแถลงการณ์
ของสภาเทศบาล ถึงการสร้าง
เตียง คนไข้ ไว้ ใน โรงพยาบาล,
ก็มีจิตศรัทธา, จึง
ขายเครื่องเพชร สร้างเตียง คน
ไข้ ๒ เตียง.

ค. ข้อส่งท้าย.

เขาไปเยี่ยมโรงพยาบาล. เจ้า
หน้าที่แข็งแรง แก่คนไข้ ถึงการ
ที่เขาได้ขายเครื่องแต่งตัว สร้าง
เตียง คนไข้. คนไข้ ยินดีแทน

น้ำตาไหล. หญิงนั้นได้เห็น
จึงออก ออกจากด้วยความ พอใจว่า
เขาได้ เห็นเครื่องเพชรของเขา
แล้ว.

แบบฝึกหัดที่ ๖.

เรื่องปลา.

(ผู้สอนนำปลาใส่คอนโทแก้ว. หรือภาพปลามาให้นักเรียนดู. แล้วถาม
ให้นักเรียนตอบปากเปล่าดังต่อไปนี้.)

ถาม. ปลาอะไรที่มีขนาดใหญ่ที่สุด? (ปลาวาฬ.)

ถาม. ปลาอะไรที่มีขนาดเล็กที่สุด? (ปลาเข็ม.)

ถาม. ปลาที่มีขนาดต่างกัน อย่างไร? (เล็กบ้างโตบ้าง.)

ถาม. ปลาที่มีกระดูก? กระดูกโตบ้าง? (บอกคนละ
อย่าง.)

ถาม. ปลาอยู่ที่ไหน? (ในน้ำ.)

ถาม. เหงือกปลาเป็นอย่างไร? (เป็นหนาม, สีแดง.)

ถาม. ปลาหายใจอย่างไรเพื่อประโยชน์อย่างไร? (หายใจ.)

ถาม. ทำไมปลาจึงหายไปทางเหงือก? (เพราะไม่มีปอด.)

ถาม. ทำไมจึงกินอาหารทั้งชิ้นหรือทั้งตัว? (เพราะไม่มีฟันคต, ฟันฉีก.)

(ผู้สอนบอกว่า ปลาฉีกกินอาหารทั้งตัวหรือทั้งชิ้นเหมือนกัน.)

ถาม. ปลา มี ฟัน อย่างไร? (ไม่มีฟันคต ฟันฉีก, เป็นฟันซี่เล็ก ๆ, ปลาบางแหลม ๆ มีเขี้ยวใน.)

ถาม. ปลา มี ฟัน เขี้ยว ใน มีประโยชน์อย่างไรแก่มัน? (เพื่อยึดตัวที่ลื่น ๆ.)

ถาม. ตัวปลาเป็นอย่างไร? (เป็นเกล็ด ๆ, มีเมือกใส, หัวหางเล็ก, กลางใหญ่.)

ถาม. ครีบ มี อยู่ ที่ ไหน? (มีอยู่ข้างเหงือก, หลัง, ท้อง, และข้างหาง.)

ถาม. ครีบ มี ประโยชน์อย่างไรแก่ปลา? (ช่วยให้เคลื่อนไหว, และพยุงให้ตัวตรง.)

ถาม. หาง เลื้อย เรือ มี ประโยชน์อย่างไร? (ให้เรือแล่นตรงตามความมุ่งหมาย.)

ถาม. หางปลา มีประโยชน์อย่างไร แก่ มัน? (ช่วยให้
ว่ายตรงทาง.)

ถาม. ปลา กิน อะไร เป็น อาหาร? (เนื้อสัตว์ทุกชนิด.)

ถาม. ปลา มี ประโยชน์ อย่างไร แก่ มนุษย์? (เนื้อรับประทาน.
ค้ำปลา บางชนิด เขามา ใช้ปรุง เป็น
ยาบำรุงกำลัง.)

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

ปลา เป็น สัตว์ อยู่ ใน น้ำ. มี รูปร่าง และ ขนาด ต่าง ๆ กัน. บ้าง
ก็ เล็ก, บ้าง ก็ ใหญ่. อย่าง เล็ก ที่ สุก ใต้ แก่ ปลา เข็ม. อย่าง
ใหญ่ ที่ สุก ใต้ แก่ ปลา วาฬ. เขา เล่า ว่า ปลา วาฬ ยาว ตัว ใหญ่ กว่า
เรือ กอล์ฟ ขนาด ใหญ่ ก็ มี. ปลา มี หลาย ชนิด ด้วย กัน, เช่น ปลา
วาฬ, ปลา ฉลาม, ปลา ช่อน, ปลา กุก, ปลา ไหล, ปลา เข็ม ฯลฯ.

ปลา มี ส่วน ต่าง ๆ ที่ น่า พิจารณา อยู่ บ้าง, คือ เหงือก
+ ฟัน, เกสติก, ลำตัว และ หาง. เหงือก เป็น หนาม ๆ, สี แดง,
เพราะ มี โลหิต อยู่ ทั่ว ไป. เหงือก มี ไว้ สำหรับ หายใจ, เพราะ
ปลา ไม่มี ปอด อย่าง คน และ สัตว์ อื่น ๆ (นอก จาก ปลา วาฬ).
ตา ไป อยู่ ๒ ข้าง ของ หัว. ปลา ไม่มี ฟัน + กัด ฟัน + ลิ้น, แต่ มี

พันธุ์เล็ก ๆ ปลายแหลมจุ่มเข้าข้างในเพื่อจับสัตว์เล็ก ๆ. ตาม
ตัวมีเกล็ดซ้อนกันเรียบร้อย, ปลายเกล็ดอยู่ทางหาง (บาง
ชนิดไม่มีเกล็ด,) และมีเมือกลื่น ๆ อยู่ทั่วตัว. หัวหางเล็ก
กลางใหญ่, จึงว่ายน้ำไปมาในน้ำได้สะดวก. ครีบมีอยู่หลายแห่ง,
คือ ที่ข้างเหงือก, ที่อก. ครีบทั้ง ๒ คู่นี้สำหรับโยกน้ำ,
ให้ตัวเคลื่อนไหวไปมา. ครีบหลังครีบท้องมีประโยชน์เพื่อพยุง
ให้ตัวตรง. หางรูปคล้ายพัดมี ๒ แฉก, เป็นเครื่องช่วยให้
ปลาว่ายน้ำไปมาได้ตรงทาง.

ปลากินเนื้อสัตว์ได้ทุกชนิด, แม้แต่พวกมันเองก็กินกัน.
เราใช้ปลาสด ๆ ทำเป็นอาหารรับประทานได้หลายอย่าง, เช่นแกง,
ปิ้ง, ทอด เป็นต้น. ด้วยปลาบางชนิดเอามาใช้ปรุงเป็นยาบำรุง
กำลังได้ คือ ปลาหมอ.

แบบฝึกหัดที่ ๗.

เรื่องเขาไม้ตลาด.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามหัวข้อต่อไปนี้.

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

เด็กชายอาหะ แฉ่งซัน เป็นเด็ก
แข็งแรง. แต่ถ้าใครมาข่มเหง,
เขาหนีทุกครึ่ง, จนพวกเพื่อน
พากันล้อว่าเป็นคนขลาด.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

วันหนึ่งพวกเพื่อนมาชวนไปเที่ยว
พายเรือเล่น. เรือถูกคลื่นล้ม
ลง. เพื่อนทั้งสองว่ายน้ำไม่เป็น.
เด็กชายอาหะว้ายเป็นช่วยพาเข้า
ฝั่งทีละคน, จนรอดอันตราย
ทั้ง ๒ คน.

ค. ข้อส่งท้าย.

พวกเพื่อนรู้เรื่องมาหา และแสดง
ความเสียใจที่เคยล้อเลียนเขา.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

เด็กชายอาหะ แฉ่งซันเป็นเด็กรูปร่างลำสันใหญ่โต, มีกำลัง
เรียวแรงยิ่งกว่าเด็กทั้งหลายในโรงเรียน. แต่เขาเป็นเด็กประหลาด,
ถ้ามีใครมาข่มเหง ต่อย ตัก ก็หนีทุกครึ่ง, จนพวกเพื่อนพากันล้อว่า
เขาเป็นคนขลาด. แต่เขาก็ไม่แยแสต่อคำถากถางของเพื่อน.

อยู่มาวันหนึ่ง เป็นวันโรงเรียนหยุด, มีเพื่อน ๒ คนมาชวน
 เขาไปเที่ยวพายเรือเล่นในแม่น้ำ. ขณะที่เขากำลังพาย
 เรือเล่นอยู่เพลินเพลิน, ก็มีเรือกลไฟลำหนึ่งแล่นมาโดยเร็ว,
 ทำให้เกิดลูกคลื่นใหญ่ซัด ๆ กัน. เรือไม่สามารถต้านทานได้
 ก็ล่มลง. เด็กชายอาเห็นเพื่อนของเขาทั้ง ๒ คนว่ายน้ำ
 ไม่เป็น, ก็ร้องบอกไปว่า “เกาะเรือไว้ให้แน่นๆ, ฉันจะช่วยพา
 เข้าฝั่งเดี๋ยวนี้.” ว่าแล้วเขาก็ว่ายน้ำเข้าไปที่เด็กคนหนึ่ง,
 ว่ายไคนแขนทั้ง ๒ ข้าง, ดึงขึ้นเขียงว่ายน้ำเข้าฝั่ง. เมื่อส่งเพื่อน
 ไปถึงคนหนึ่งแล้ว. เขาก็ว่ายน้ำไปรับเพื่อนอีกคนหนึ่ง.
 คราวนี้ เรือลอยไปไกลฝั่งมาก, พอเขาว่ายน้ำไปถึงเด็ก และ
 ว่ายน้ำได้ค่อนทาง, ก็รู้สึกเหนื่อยแทบขาดใจ. แต่ถึงกระนั้น
 เขาก็ยังอุตส่าห์ประคอง มาถึงฝั่งได้.

พวกเพื่อน ๆ ได้ทราบบกิตติศัพท์ความกล้าหาญของเขาที่
 ได้ช่วยชีวิตเด็กทั้งสองไว้, ก็พากันมาหา และแสดงความ
 เสียใจ ในการที่ได้ล้อเลียนว่าเขาเป็นคนขลาด. เพราะบัดนี้
 ปากกฏว่า เขาไม่ขลาดอย่างที่เข้าใจกันเสียแล้ว.

แบบฝึกหัดที่ ๘.

เรื่องสระบู.

ผู้สอนนำสระบูมาให้ นักเรียนดูสัก ๒ หรือ ๓ วนิด, แล้วถามให้นักเรียน
ตอบปากเปล่าดังต่อไปนี้.

ถาม. (ให้นักเรียนลอง จีบ สระบู.) เนื้อของ สระบู เป็น
อย่างไร? (เนื้อหย่นๆ, เหนียว.)

ถาม. รูปของ ก้อน สระบู เป็น อย่างไร? (กลมบ้าง,
สี่เหลี่ยมบ้าง.)

ถาม. สระบู มี สี อะไร บ้าง? (สีต่างๆ กัน, เหลือง,
ขาว, ดำ.)

ถาม. สระบู ทำ ค้วย อะไร? (น้ำมัน หรือ ไข่, โขด,
เกลือ.)

ผู้สอนบอกวิธีทำให้ ว่า ขึ้นแรกเขาเอาน้ำมันหรือไข่ใส่ลงในกะทะใหญ่,
แล้วเอาน้ำโซดาผสมลง. ใส่ไฟเคี่ยวจนน้ำโซดากับไขคั้น. ส่วนที่เป็นกากก็
ละลายปนกับน้ำ. ใส่เกลือตามส่วนของไขหรือน้ำมันสิบละหนึ่ง, แล้วเติมน้ำโซดา
ใส่ไฟเคี่ยวอีกหนหนึ่ง.

ถาม. สะบู มีกี่ ชนิด? (หลาย ชนิด, เช่น สะบู เหลือง,
สะบู ลาย, สะบู หอม.)

ถาม. สะบู ที่เราใช้กัน อยู่ ทุกวันนี้ ทำที่ ไหน? (ทำ
ส่ง มาจาก ต่าง ประเทศ โดย มาก. (ที่ทำใน
ประเทศ เเรา เอง ก็มี บ้าง แต่ น้อย.)

ถาม. สะบู มี ประโยชน์ อย่างไร? (ฟอก ผิว หนัง และ
ซัก เสื้อผ้า.)

ถาม. แต่ เติมน้ำ เมา เรา ใช้ อะไร แทน สะบู? (น้ำ ค้าง.)

(สอน ตาม วิธี สอน ใน หมายเหตุ แบบ ฝึก หัด ที่ ๒.)

แต่ เติมน้ำ เมา ถ้า เรา ต้องการ จะ ซัก เสื้อผ้า ที่ สกปรก ให้ สะอาด
ต้องใช้ น้ำ ค้าง, เพราะ เรายัง ไม่มี สะบู ใช้. ต่อ มา มี ผู้ คิด ทำ
สะบู ขึ้น ใช้ แทน น้ำ ค้าง, ให้ ความ สะอาด แก่ เมา มาก.

สะบู, ที่ เรา เห็น และ ใช้ กัน อยู่ ทุก วัน นี้, ขึ้น แรก เขา ทำ
ขึ้น เป็น ก้อน ใหญ่, แล้ว จึง เขา มา คัด เป็น ก้อน เล็ก ๆ. มี รูป สี เหลี่ยม
บ้าง, กลม บ้าง, เพื่อให้ สะอาด แก่ ผู้ ช้อ ใช้.

สะบู มี หลาย สี, เช่น สี เหลือง, สี ขาว, สี คราม, สี ดำ
เป็นต้น. วิธี ทำ สะบู ให้ เป็น สี ต่าง ๆ นั้น เขา ผสม ด้วย ของ

บาง อย่าง, เช่น จะ ทำ สะบู่ เหลือง ก็ ผสม กล้วย ไม้ ฉ่ำ ฉ่ำ, สะบู่
ลาย ผสม กล้วย ไม้ เหลือง, สะบู่ หอม ผสม กล้วย ไม้ หอม. ๖

การ ทำ สะบู่ ไซ้ ไม่ เป็น การ ลำบาก ยาก เหน็ด เหน็ด. ใน ชั้น
แรก เอา น้ำมัน หรือ ไข่ ใส ลง ใน กระโถน ใหญ่, แล้ว เอา น้ำ โซดา ผสม
ลง. ใส ไฟ เคี่ยว จน น้ำ โซดา กับ ไข่ ชัน. ส่วน ที่ ขึ้น กาก ก็ ละลาย
ปน อยู่ กับ น้ำ. เมื่อ จะ แยก สะบู่ ออกจาก น้ำ, ต้อง ใส เกล็ด ลง ไป
ตาม ส่วน ของ ไข่ หรือ น้ำมัน, คือ สิบ ละ หึ่ง, แล้ว ทัก หรือ ไข น้ำ ออก.
คราว นั้น เติม โซดา ใส ไฟ เคี่ยว อีก หนึ่ง, ก็ เป็น สะบู่ ไซ้ การ ได้.

สะบู่ มี หลาย ชนิด, เช่น สะบู่ เหลือง สะบู่ ลาย สะบู่ หอม
เป็น ต้น. สะบู่ เหล่า นั้น ทำ ส่ง มา จาก ต่าง ประเทศ โดย มาก. ที่ ทำ
ใน ประเทศ เรายุค นี้ ก็มี บ้าง แต่ น้อย. เรา ใช้ สะบู่ ฟอก ผิ ว หนึ่ง
แล้ว ชัก เสื้อผ้า ให้ สะอาด.

แบบฝึกหัดที่ ๙. เรื่อง ความไม่ประมาท.

สภาพ บวร ช่าง ชาญ หนึ่ง คือ การ จ้าง คน ขับ รถยนต์ ประจำ
รถ ที่ เขา หนึ่ง คน หนึ่ง, จึง แจก ความ ใน หนังสือ พิมพ์ รายวัน หา ผู้ สัมค.

ในวันรุ่งขึ้นมีคนมาสมัคร ๓ คน. เขาเรียกตัวเข้าไป
หาทีละคน, แล้วถามคนแรกว่า, “เธอจะขี้นรถให้เลียบ
หน้าผาอย่างใกล้ที่สุดได้ ในระยะเท่าไร?” ชายนั้นตอบว่า,
“หนึ่ง ขอรีย์” สฎภาพบรุษบอก ว่า, “ก็แล้ว, ไปได้,
แล้วฉันจะบอกให้ทราบภายหลัง.” แล้วจึงเรียกชายคนที่สอง
เข้าไป, และถามอย่างเดียวกันที่ได้ถามคนที่หนึ่ง. ชายคน
ที่สองตอบว่าเขาขี้นให้ใกล้ได้ ในระยะครึ่งนิ้ว, และได้เคย
ทดลองมาแล้วหลายครั้ง. สฎภาพบรุษก็บอกให้กลับเช่น
เดียวกัน. ในที่สุดเขาจึงเรียกชายคนที่สามเข้าไปและถามว่า,
“นี่แน่, เธอจะขี้นรถยนต์ให้ ใกล้หน้าผาได้ ในระยะเท่าไร?”
ชายคนนั้นตอบว่า, “ผมขี้นรถให้ ใกล้หน้าผาไม่ได้หรือ ขอรีย์,
ผมกลัวอันตราย.” สฎภาพบรุษนั้นหัวเราะแล้วบอกว่า, “นั่นแหละ
คือ คนที่ฉันต้องการละ. เธอจะคิดเอาค่าจ้าง เดือนละเท่าไร?”
ชายคนนั้นก็บอก กำหนดค่าจ้าง แก่ สฎภาพบรุษ ตามสมควร.
เมื่อตกลงเรื่องค่าจ้าง กันแล้ว, วันรุ่งขึ้นคนขี้นรถก็เข้า
รับหน้าที่. สฎภาพบรุษนั้นไม่ต้องร้อนใจ ในเรื่องอันตรายที่จะ
เกิดขึ้นเพราะ ความ อวดดี ของคนขี้นรถยนต์ คนใหม่ ของเขาเลย.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

สภาพชุมชน^๑ หนึ่ง^๑ ต้อง^๑ การ^๑ คน^๑
 ข้าราชการ^๑, จึง^๑ แรง^๑ ความ^๑ ใน^๑
 หนังสือพิมพ์^๑ รายวัน.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

ในวันรุ่งขึ้น^๑ มี^๑ คน^๑ มา^๑ สัม^๑ ๓ คน.
 เขาถามว่า^๑ จะ^๑ ข้าราชการ^๑ ให้^๑ ไกล^๑ หน้า^๑
 ผา^๑ ได้^๑ ใน^๑ ระยะ^๑ เท่า^๑ ไหว? คน^๑ ที่^๑
 หนึ่ง^๑ ตอบว่า^๑ นว^๑ หนึ่ง^๑, คน^๑ ที่^๑ สอง^๑
 ตอบว่า^๑ ครึ่ง^๑ นว. ใน^๑ ที่^๑ สุด^๑ เขา^๑
 เลือก^๑ เขา^๑ คน^๑ ที่^๑ สาม^๑ ผู้^๑ ตอบว่า^๑
 เขา^๑ ไม่^๑ กล้า^๑ ข้าราชการ^๑ ให้^๑ ไกล^๑ หน้า^๑
 ผา, เพราะ^๑ กลัว^๑ อันตราย.

ค. ข้อส่งท้าย.

สภาพชุมชน^๑ ไม่^๑ ต้อง^๑ ร้อน^๑ ใจ^๑ ใน^๑ เรื่อง^๑
 อันตราย^๑ ที่^๑ จะ^๑ เกิด^๑ ขึ้น^๑ เพราะ^๑ ความ^๑
 อวก^๑ ที่^๑ ขอร^๑, คน^๑ ข้าราชการ^๑ คน^๑
 ใหม่^๑ ของ^๑ เขา^๑ เลย.

แบบฝึกหัดที่ ๑๐.

เรื่องขนมที่ต้องทำ ๑๐๐๐ คน.

ลุง. หลานเอ๊ย, เจ้าเคยกินขนมที่ต้องช่วยกันทำทั้ง
๑๐๐๐ คน แล้วหรือยัง?

หลาน. ยังไม่เคยขอรับ, ขนมอะไร? เห็นจะใหญ่โตมาก,
ลุง. น้อย่างไรเล่า?

หลาน. เอ๊ะ! ก็มันขนมที่สมาชิกในครอบครัวอยู่เสมอนั่นเองนี่
ขอรับ.

ลุง. ลองกินดูก่อนเถอะ, แล้วลุงจะเล่าให้ฟัง.

หลาน. ขอรับ, (ยกมือไหว้.)

ลุง. ขนมนี้ช่วยหรือไม่ว่าง?

หลาน. ขอรับ ขอรับ.

ลุง. เจ้ารู้หรือไม่ว่า ขนมนี้เขาทำด้วยอะไร?

หลาน. เขาทำด้วยแป้ง และน้ำตาล ขอรับ.

ลุง. ก็ละ, ลุงขอถามหน่อยเถอะว่า, ก่อนที่เขาจะไต่เต้า
มาทำขนม, ต้องมีคนทำอะไรบ้าง?

หลาน. ต้องมีคนไถนา, หว่าน, ทำ, เกยข้าว, แล้วเขา
มาไม่เย็นแข็ง ขอรับ.

ลุง. ไถและคราดที่ใช้ ไถนาต้องมีใครทำบ้าง?

หลาน. คนงานในเหมืองแร่ ข้างเหล็ก, คนตัดต้นไม้,
คนงานในโรงเลื่อย และช่างไม้, ขอรับ.

ลุง. เครื่องมืออย่างของเราไม่มีเอง. ต้องซื้อมาจาก
ต่างประเทศ. เจ้ากรุงรัสเซียว่าต้องส่งมาทางใด?

หลาน. ส่งมาทางเรือกลไฟ ขอรับ.

ลุง. นั่นถูกแล้ว, แต่กว่าจะเป็นเรือกลไฟขึ้นต้องมีใครทำงานบ้าง?

หลาน. คนทำงานในเรือสร้างเรือ, คนสร้างเครื่องกลไก, คน,
เสมียน, พนักงาน, ขอรับ.

ลุง. หมกเท่านั้นหรือ?

หลาน. ยังมีคนอื่น ๆ ที่ต้องช่วยเหลือกันอีกมาก.

ลุง. เจ้าเห็นหรือไม่ว่า ขนมนั้นที่เจ้ากิน นั้นต้องช่วยกันทำ
ถึง ๑๐๐๐ คน?

หลาน. เห็นละ ขอรับ.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑.)

แบบฝึกหัดที่ ๑๑.

เรื่องสำประด.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. ส่วนต่าง ๆ. ก. ต้นเป็นกอ, สูงประมาณศอกเศษ.

ข. ใบ สีเขียวอ่อน, ตาม ขอบมี
หนาม.

ค. ผล ชรชระ เรียก ว่า คา, มี อยู่
ทั่วผล.

๒. ที่เกิด. ลำประด ชนงอก งาม ใน ประเทศ ที่มี
อากาศ ชื้น.

๓. วิธีปลูก. ใช้ หน่อ หรือ ยอด ทำ พันธุ์. ปลูก
ประมาณ ๑๒ เดือน ก็ ได้ ผล.

ก่อนปลูก ต้อง พูนดิน ให้ สูง กัน ไม่ ให้
น้ำท่วม. ปลูก แล้ว ต้อง ขุด ร่อง
ระบายน้ำ. ต้อง หมั่น ทาย หญ้า.

๔. ปลูกที่ไหน ? ในประเทศเราปลูกได้ทั่วทุกจังหวัด.
 ๕. ประโยชน์. ผลรับประทาน. ช่อขายกัน อย่าง สูง
 ผลละ ๑๐ ถึง ๒๕ สตางค์.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

พืชผลในประเทศสยาม มีหลาย อย่าง หลายพรรณ, และแทบ
 ทุกอย่าง มีรสชวนกิน, เช่น ทูเรียน, มังคุด, เงาะ, กล้วย, ส้ม
 เป็นต้น. ลำปรดก็เป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง ที่นับเข้าในจำพวกเดียวกับ
 ที่กล่าวมาแล้ว. ลำมันเป็นกอ, สูงประมาณศอกเศษ. ใบสีเขียว
 ช่อ, ตามขอบมีหนาม. ผล ขรุขระ เขาเรียกกันว่าตา, มีอยู่ ทั่วผล.

ลำปรดชอบเกิดในประเทศที่มีอากาศอบอุ่น, เช่น สยาม,
 ชวา, และแหลมมลายู. เขาใช้ หน่อหรือยอดทำพันธุ์. ตั้งแต่
 ปลูกจนเก็บผลได้ เป็นเวลาประมาณ ๑๒ เดือน. วิธีปลูกก็ง่าย,
 ขึ้นแรกพูนดินที่จะปลูกให้สูง, เพื่อกันไม่ให้ น้ำท่วม. ปลูก
 แล้วต้อง ขุด ร่อง ระบาย น้ำ และหมั่น คายหญ้า.

ในประเทศ สยามปลูกได้ทั่วทุก จังหวัด. เราใช้ ผล
 รับประทาน, ช่อขายกัน อย่าง สูง ผลละ ๑๐ ถึง ๒๕ สตางค์.

แบบฝึกหัดที่ ๑๒.

เรื่อง นายร่วง.

เมื่อประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว, ประเทศเขมรเป็นประเทศ
ที่มีอำนาจมาก, แผ่อาณาเขตต์เข้ามาจนถึงประเทศสยาม. ได้
จังหวัดละโว้ (ลพบุรี) ไว้เป็นเมืองด่าน, และบังคับให้ส่งส่วย
น้ำทุก ๆ ปี.

อยู่มาปีหนึ่ง พ่อเมือง ละโว้ คนเก่าถึงแก่กรรม. นายร่วง
ผู้บุตรได้ครองเมืองแทน, ไม่ส่งส่วยน้ำไปให้ตามเคย. เจ้ากรุง
เขมรใช้ให้นักรั้วคุมลงมาทวงส่วยน้ำ, นายร่วง พยายามขอร้อง
ให้ขนน้ำไปเอง, เพราะ สงสารพลเมือง. นักรั้วยินยอม. นายร่วง
จึงเอาไม้ไผ่มาสานเป็นชะลอม, เอาขันทาภายใน, ใส่ น้ำบรรจุทุก
แก้วขึ้นให้ไป. เมื่อ นักรั้ว นำชะลอมไปถวาย เจ้ากรุงเขมร,
เจ้ากรุงเขมร ตกพระทัย, เห็นว่า นายร่วง เป็นคนฉลาด, ทั้งไว้กั้ว
จะแข็งเมืองขึ้น, จึงใช้ให้พญาเตโช มาจับตัวไป. แต่นายร่วง
รู้ตัวก่อน, จึงปลอมตัวหนีไปจังหวัดสุโขทัย, บวชเป็นภิกษุ. พญา
เตโชตามไปถึง จังหวัดสุโขทัย, พบพระร่วงไม่รู้จักตัว, จึงถาม

หาพระร่วง. พระร่วง บอกให้คอยอยู่ ก่อน, แล้วไปบอก พวกศิษย์
มาจับพญาเตโช, ส่งตัวไปให้เจ้ากรุงเขมร.

พอดีกับเวลาที่เจ้าผู้ครอง นคร สุโขทัย สวรรคต, ราษฎร
จึง อัญเชิญให้ พระร่วง ขึ้นครอง นคร, ประกาศตนเป็นเอกราช
แต่นั้นมา.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

เมื่อ ๗๐๐ ปี มาแล้ว ประเทศ
เขมรมี อำนาจมาก. ได้จังหวัด
ละโว้ ไร่ เป็นเมืองท่า, และ
ยังช่วยให้ ส่ง ส่วยน้ำทุกปี.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

พอเมืองละโว้ คนกำลังแก่กรรม
นายร่วง ผู้บุตร ครอง เมืองแทน.
เจ้ากรุงเขมร ให้ นักคุ้มลงมาทวง
ส่วยน้ำ. นายร่วง เอาชะลอม
ใส่น้ำส่งไปให้. เจ้ากรุงเขมร
ให้พญาเตโชมาจับตัว. นาย
ร่วงหนีไปสุโขทัย ขวายเป็นภิกษุ.

พญาเสือตามไป. พระร่วง

จับตัวส่งเจ้ากรุงเขมร.

ก. ข้อส่งท้าย.

ผู้ครอง นคร สุโขทัย สวรรคต.

ราษฎร อัญเชิญให้ พระร่วงครอง
เมือง.

แบบฝึกหัดที่ ๑๓.

เรื่องไม่ปรองดอง.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียน เรื่องความตามภาพข้างบน น.

แล้วบอกให้ว่า.

- ก. ภาพ ๑ เป็น ข้อเริ่มเรื่อง.
 ข. ภาพ ๒ เป็น ข้อความ ต่อๆ ไป.
 ค. ภาพ ๓ เป็น ข้อส่งท้าย.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

นานมาแล้วมีแพะ ๒ ตัวเดินไปเที่ยวหากินตามฝั่งลำธารข้างละตัว. ในที่สุดก็มาถึงตรงที่ที่มันคนไม่ลืมขวางลำธารพร้อมกัน. น้ำในลำธารนี้ไหลเชี่ยวมาก, ถ้าสัตว์ตัวใดตกลงไปแล้ว, อย่าหมายเลยว่าจะมีทางรอด. แพะทั้ง ๒ ตัวนั้นมีความคิดต่อกัน, คืออยากจะข้ามฟากไป. ตัวหนึ่งก็มุ่งจะไป, คิดเสียว่าอีกตัวหนึ่งคงจะถอยหลังให้. แต่ก็ไม่มีตัวใดจะทำเช่นนั้น.

ดังนั้นแพะทั้งสองก็มาพบกันที่กลางลำธาร. มันไม่นั้นเล็กจะหลีกกันไปไม่ได้. ถ้าตัวหนึ่งตัวใดยอมหมอบให้ อีกตัวหนึ่งข้ามไป, มันก็จะปราศจากอันตรายทั้ง ๒ ตัว, แต่นั่นมันไม่ยอมกัน, จึงเกิดชนกันขึ้น.

ไม่ช้าเท่าที่พลาดพลัดตกลงในน้ำ, ถึงแก่ความตายทั้งคู่. ที่เป็นเช่นนั้นโทษเพราะไม่ปรองดองกัน.

แบบฝึกหัดที่ ๑๔.

เรื่องค่าของการวิวาท.

ชาย ๒ คนเข้าทนกันเลี้ยงแกะชาย. ชนแรกเขาลงทุน
กันคนละเล็กคนละน้อย, แต่กิจการของเขาเจริญขึ้นเป็นลำดับ, จน
ถึงเวลาที่กล่าวนี้เขามีแกะอยู่รวมกันถึง ๑๐๑ ตัว, ภายหลัง
เขาเกิดแตกความสามัคคีกันขึ้น, จึงจะเลิกหุ้นส่วน, จึงแบ่ง
แกะ ๑๐๑ ตัว นั้นคนละ ๕๐ ตัว, เหลือเศษอีกตัวหนึ่ง. แกะตัว
ที่เหลือนี้แหละต้องทำให้เขาวิวาทกันใหญ่โต, เกือบจะต้องขึ้นโรง
ขึ้นศาล. แต่เผอิญมีเพื่อนบ้านคนหนึ่งมาไกล่เกลี่ยให้เลิกแล้ว
ต่อกัน. แต่เขาคงเป็นเจ้าของแกะตัวที่เหลือนั้นคนละครึ่ง.

ต่อมาชายคนหนึ่งต้องการจะตัดชนแกะ, ชายอีกคนหนึ่ง
ไม่ยอมให้ตัดทั้งตัว. ตกถึงชายนั้นต้องตัดแต่ส่วนของเขา
คือครึ่งตัว. ชนมาอีก ๒-๓ วัน แกะเคราะห์ร้ายตัวนั้นไปตก
คูตาย. เจ้าของทั้งสองทนายเรื่องต่างก็โกรธแค้นกันมาก, จึง
ต้องวิวาทกันอีกเป็นคำรบสอง, โดยคนหนึ่งกล่าวว่า ถ้าไม่ตัด

ชนเลี้ยงช้างหนึ่ง, แกะของเขาคงไม่ต้องหนาวตาย. อีก คนหนึ่ง
เถียงว่า ถ้าไม่ทิ้งชนไว้ อีก ช้างหนึ่ง, ก็คงไม่ทำให้ตกน้ำตาย.
เมื่อเขาจะประลองต่อกันไม่ได้, ก็ต้องนำคชไปสู่ศาล.

กว่าคชจะถึงที่สุด, เขาทั้งสอง ต้อง เลี้ยง ค่าฤชาธรรมเนียม,
ค่าทนายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก มาก. แกะที่ไต่ รวย แข่งไว้
คนละ ๕๐ ตัวก็หมด. ตก ลง ชาย ทั้ง สอง น สิ้น นือประจักษ์,
ด้วยสาเหตุนี้คนเดียว.

(สอนตามวิธีสอนในหนังสือแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

ชาย ๒ คน เข้าทนกันเลี้ยง แกะ
ชาย. มีแกะอยู่ รวมกัน ๑๐๑ ตัว.
ภายหลัง เกิดแตกทวามสามัคคี
กัน. ต้องแบ่งแกะกันคนละ ๕๐
ตัว, เหลืออีก ตัวหนึ่ง. เขาคง
เป็นเจ้าของ อยู่ คน ละ ครึ่งตัว.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

ต่อมา ชาย คน หนึ่ง ต้อง การ จะ
ตัด ชน แกะ. ชาย อีก คน หนึ่ง
ให้ตัดแค่ครึ่งตัว. อีก ๒-๓ วัน

ค. ข้อส่งท้าย.

แกะตกคุดตาย. เจ้าของทั้ง
๒ ฝ่ายต้องวิวาทกัน, แต่ไม่
ตกลง, จึงต้องฟ้องศาล.

กว่าคดีจะถึงที่สุด, เขาต้อง
เสียค่าฤชาธรรมเนียม, ค่าทนาย
และค่าใช้สอยอื่น ๆ จนสิ้นเนื้อ
ประกาศ.

แบบฝึกหัดที่ ๑๕, เรื่องเหล็ก.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบน,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. เหล็กคืออะไร? คือ โลหะธาตุชนิดหนึ่ง, ที่ขุดได้
จากพื้นดิน.
๒. ได้มาอย่างไร? เขา ขุด ลงใน ดิน เป็น บ่อ ใหญ่ ๆ
เรียกว่า เหมือง.
๓. วิธีถลุง. เหล็กที่ขุดได้ ไม่บริสุทธิ์. มีธาตุ

อื่นๆ เช่น กำมะถันและหิน.
เขาต้อง สุมไฟให้ กำมะถัน แยก
ออกไป. แล้วเขาไปผสมกับ
หินปูนและถ่าน, ไล่ลงในเตา
ใหญ่ๆ, ไล่ไฟเผาให้ ละลายอีก
คราวหนึ่ง.

๔. ไขมัน.

เหล็ก หลอม, เหล็ก พัก และ
เหล็ก กล้า.

๕. มีที่ไหน?

ใน อังกฤษ, เยอรมนี, และสห
ปรัสเซียอเมริกา. ในประเทศ
เรามีบ้าง, แต่น้อย.

๖. ประโยชน์.

ทำทางรถไฟ, เครื่องจักร และ
เครื่องมือใช้สอยต่าง ๆ.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

เหล็ก เป็นโลหะธาตุชนิดหนึ่งที่ได้จาก ฟินดิน. ในจำพวก
โลหะธาตุด้วยกันแล้ว, นับว่าเหล็ก เป็นโลหะธาตุ ที่มีคุณสมบัติ
แก่นนุษย์มาก.

เขาขุดเป็นบ่อใหญ่ ๆ เรียกว่า เหมือง อย่าง ขุดแร่
อื่น ๆ เหมือนกัน. เหล็ก ที่ ขุด ได้ นี้ มี อีก อื่น ๆ เช่น
กำมะถัน และ คาร์บอน. เขาต้อง เอา มา ต้ม ย่อย เป็น ก้อน ๆ ทำ กำมือ,
สุ่มไฟ ให้ กำมะถัน แยก ออก ไป เสีย คราว หนึ่ง. แล้ว จึง เอา ก้อน
เหล็ก นั้น ไป ผสม กับ หินปูน และ ถ่าน, ใส่ ลง ใน เตา ใหญ่ ๆ ใส่
ไฟ ให้ ละลาย อีก คราว หนึ่ง. คราว นี้ ใช้ เหนือ เหล็ก ที่ ขุด ได้.

เหล็ก มี หลาย ชนิด, แต่ ถ้า จะ แบ่ง หยิบ ๆ ก็ ได้ ๓ ชนิด,
คือ เหล็ก หลอม, เหล็ก พัด และ เหล็ก กัด. เหล็ก ทั้ง ๓ ชนิด
นี้ มี คุณสมบัติ ต่าง ๆ กัน, เช่น เหล็ก หลอม แข็ง เปราะ. เหล็ก พัด
เหนียว. เหล็ก กัด แข็ง.

เหล็ก ใน ประเทศ เรา มี อยู่ ทั่วไป, แต่ ยัง ไม่ ได้ จัด การ
แลก กัน เป็น สำ เป็น ต้น, จึง ต้อง ซื้อ จาก ต่าง ประเทศ. ประเทศ
ที่มี เหล็ก มาก, เช่น อังกฤษ, เยอรมนี และ สหประชาชาติ อเมริกา.
เหล็ก ใช้ ทำ ทาง รถไฟ, สะพาน และ ในการ ก่อ สร้าง.

แบบฝึกหัดที่ ๑๖.

เรื่อง มะกะโท.

นานมาแล้วมีชายผู้หนึ่งมีนามว่า มะกะโท. ชายผู้นี้
ถึงแม้ว่าจะเป็นคนเชื่องโง่ไร้ทรัพย์สินจริง, แต่เป็นคนมีสติปัญญา
และความเพียร. เขาไปอาศัยอยู่กับคนเลี้ยงช้างของพระเจ้า
แผ่นดิน. วันหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินทอดพระเนตรเห็นเขยตกอยู่
ที่พนักเขยหนึ่ง, ซึ่งในเวลานั้นใช้เป็นเงิน อย่างที่เรารู้จักใช้
ในทุกวันนี้. พระองค์ทรงสรวลและตรัสแก่มะกะโทว่า, “เฮ้ย,
เขยตกอยู่นั่นเขยหนึ่ง, เขาไปซื้อ.” มะกะโทก็เข้าไปถวายเป็น
ขโมยแล้วหยิบเอาเขยนั้นไป.

เขานึกในใจว่า เขยนี้เป็นของพระราชทาน, จะควรทำ
อย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์บ้าง. ครั้นนึกเห็นสบายแล้วก็
ทรงไปที่ร้านขายเมล็ดพันธุ์ผัก, ขอซื้อเมล็ดผักจากเขยด้วย
เขยเขยหนึ่ง. เจ้าของหัววัวเรแล้ว, “เขยเขยเดียวจะ
ซื้อเมล็ดผักจากได้ยังไง? เราขายให้เจ้าไม่ได้.” มะกะโท
จึงว่า, “ถ้าจะขายให้แค่เพียงหัววัวนมอันเดียวเท่านั้นก็เขา

เถอะ.” เจ้าของก็ยอม. มะกะโทจึงเอานวมอ่มน้ำแล้ว
 แทะลงไป ในกองเมล็ดผักกาด. เมื่อได้เมล็ดผักกาดมาแล้วก็
 เอามาโปรยลงในที่ดินซึ่งได้พรอนไว้. เมล็ดผักกาดขึ้นเป็นต้น
 งอกงามดี. เขาจึงเก็บผักกาดนั้นไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน,
 กราบบูลมุลเหตุให้ทรงทราบ.

พระเจ้าแผ่นดินทรงชมเชยและชุบเลี้ยงจนได้ เป็นขุนนาง,
 รัชมารชการ อยู่ในพระองค์.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

มะกะโทไปอาศัยอยู่กับคนเลี้ยง
 ช้างของพระเจ้าแผ่นดิน. วัน
 หนึ่งพระเจ้าแผ่นดินทอดพระเนตร
 เห็นเบียดกอย ทพนคนเบียดหนึ่ง,
 จึงทรงสั่งให้มะกะโท.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

มะกะโทเอาเบียดไปซื้อเมล็ดผัก
 กาด. ชันแรกเจ้าของไม่ยอม
 ขายให้. มะกะโทขอซื้อแต่
 เพียง คืบ นวมอ่เดียว. เจ้าของ

จึงยอมขาย. มะกะโทเขา
เมล็ดผักกาดไปเพาะ แล้วเก็บ
ผักกาดนั้นไปถวายเป็น.

ค. ข้อสั่งทำ.

พระเจ้าแผ่นดินทรง ชมเชย และ
ชุบเลี้ยง จนได้ เป็นขุนนาง.

แบบฝึกหัดที่ ๑๗.

เรื่อง.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. รูปและขนาด.

ยุง เป็นแมลง มีปีก. มีขนาดเล็ก.

๒. ชะนิศ.

มีหลายชะนิศ, แต่ทุก ๆ ชะนิศ
รูปร่าง คล้ายคลึงกัน. มีอยู่
ชะนิศ หนึ่ง ที่ แปลก กว่า ชะนิศ
อื่น ๆ. เรียกว่า ยุง กันปล่อง.

๓. อาหาร.

ยุง ชอบ กิน โลหิต มนุษย์ และ

สัตว์, เพราะช่วยให้ ไข่ ของ
มันเจริญ.

๔. ที่เกิด.

ยังชอบไข่ไว้ในน้ำเน่าหรือน้ำ
นิ่ง ๆ, เช่นในบ่อเล็ก ๆ หรือ
ท้องร่อง. พอไข่ไว้ ๒-๓ วัน
ก็เห็นตัวลูกน้ำ. ต่อมาก็
กลายเป็นตัวยุง.

๕. โทษ.

ยังไม่มีคุณประโยชน์แก่มนุษย์
เลย. มันคอยกัด, และนำ
เชื้อโรคร้ายมาสู่คน, เช่นไข้
มาลาเรีย.

๖. วิธีกำจัดและ
ป้องกันยุง.

อย่าให้มีน้ำเน่าขังอยู่. ถ้า
มีน้ำเน่าก็ใส่น้ำ มีนกสรวก
ทำลายเสีย. เวลานอนต้อง
กางมุ้ง.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

bung เป็นแมลงมีปีกที่มีขนาดเล็ก. มีหลายชนิด, แต่ทุก ๆ ชนิดมีรูปร่างคล้ายคลึงกัน. มีชนิดหนึ่งที่แตกต่างกันกว่าชนิดอื่น ๆ. คือ bung กันปล่อง. bung กันปล่องเวลาเกาะกินโลหิตกันชื้น.

bung ชอบกินโลหิตมนุษย์และสัตว์เป็นอาหาร, เพราะโลหิตช่วยให้ไข่ของมันเจริญเร็วขึ้น. bung ชอบไข่ไว้ในที่ที่มีน้ำเน่าซังหรือน้ำนิ่ง, เช่นในบ่อเล็ก ๆ หรือท้องร่อง. พอไข่ไว้สัก ๒ หรือ ๓ วันก็เป็นตัวลูกน้ำ. ต่อมาก็มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป, กลายเป็นตัวbung. พอปีกกลายออกและแห้งแล้ว, มันก็บินไปกัดคนหรือสัตว์ใด.

สัตว์ที่ไม่มีคุณประโยชน์แก่มนุษย์เลย, มันคอยกัดกินเลือดอยู่เสมอ, จึงทำให้ไม่ได้รับความสุขสำราญ. นอกจากนี้ยังนำเชื้อโรคมาสู่คนได้, เช่นไข้มาลาเรีย. เหตุฉะนั้นเราจึงควรช่วยกันกำจัดและป้องกัน, อย่าให้ยุงแพร่หลายขึ้น. วิธีกำจัดbung อย่างง่าย ๆ ก็คือ ระวังอย่าให้มีน้ำซังอยู่ในที่ที่ไม่จำเป็น, หรือถ้าหากว่าจะมีอยู่บ้าง, ก็ควรใช้น้ำมันกาสราดลงในน้ำนั้น. เวลานอนต้องกางมุ้ง, หรือใช้ยากันbung, ก็จะเป็นทางป้องกันให้ปราศจากอันตรายได้.

แบบฝึกหัดที่ ๑๙.
เรื่องใบสั่งผสมยาประหลาด.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามหัวข้อต่อไปนี้.

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

ชาย^๑ หนึ่ง^๒ ภรรยา^๓ ขวย. เขา^๔
ไปหาแพทย์^๕ ประจำ^๖ ตำบล. แพทย์^๗
มา^๘ รักษา^๙ เรียก^{๑๐} เขา^{๑๑} กระดาษ^{๑๒} และ
นำ^{๑๓} หมึก^{๑๔} มา^{๑๕} ทา^{๑๖} เครื่อง^{๑๗} ยา. เขา^{๑๘} ไม่^{๑๙}
มี^{๒๐} เครื่อง^{๒๑} เขียน^{๒๒} อย่าง^{๒๓} ที่^{๒๔} นาย^{๒๕} แพทย์^{๒๖}
ต้องการ. นาย^{๒๗} แพทย์^{๒๘} จึง^{๒๙} ขอ^{๓๐}
ดิน^{๓๑} สลอป^{๓๒} พงมา^{๓๓} เขียน^{๓๔} ราย^{๓๕} ชื่อ^{๓๖} ยา^{๓๗} ขน
ขน^{๓๘} ประตุ^{๓๙} แล้ว^{๔๐} ลา^{๔๑} ไป.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

ชาย^๑ คน^๒ นั้น^๓ อ่าน^๔ และ^๕ ลอก^๖ ตำรา^๗
ยา^๘ ไม่^๙ ได้, จึง^{๑๐} แยก^{๑๑} ขน^{๑๒} ประตุ^{๑๓}
ไป^{๑๔} ยิง^{๑๕} ร้าน^{๑๖} ขาย^{๑๗} เครื่อง^{๑๘} ยา, บอก^{๑๙}
ให้^{๒๐} ยิง^{๒๑} ยา^{๒๒} ให้^{๒๓} ตาม^{๒๔} ใบ^{๒๕} สั่ง^{๒๖} ผสม^{๒๗} ยา^{๒๘}
นั้น.

ก. ข้อสั่งท้าย.

เจ้าของร้านขายเครื่องยาประหลาด
โรมาก. เมื่อปรนยาให้เสร็จ
แล้วจึงถามถึงเรื่องราวที่ตึง
แยกยานประคมาเจียดยา. ชาย
ผู้นั้นก็เล่าเรื่องให้ฟัง.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

นาน มาแล้วมีชายชาวชนบทหนึ่ง, ภรรยาของเขา
ป่วย, จึงไปเชิญแพทย์ประจำตำบลมาตรวจและรักษา. เมื่อ
นายแพทย์ได้ตรวจอาการ, ว่าเป็นโรคอะไรแล้ว, ก็เรียก
ลูกกระต่าย และ น้าหมึก, เพื่อจะทวงเครื่องยาให้ไปเจียดยาที่ร้าน
ขายเครื่องยา. ชายคนนั้นไม่มีเครื่องเขียน อย่างที่นายแพทย์
ต้องการ, เขาจึงไปเที่ยวขอยืมตามเพื่อนบ้าน, แต่เผอิญไม่ได้.
เมื่อนายแพทย์ ไม่ได้ กระต่าย และ น้าหมึก ตามที่ต้องการ, ก็บอกให้
ไปหยิบดินสอพองมาให้. เขาเขียนรายชื่อเครื่องยาลงบนยาน
ประคมา, แล้วก็ลาชายผู้นั้นไป.

ชายคนนั้นไม่เคยเรียนหนังสือเลย ตั้งแต่เล็ก แต่ถนัด, จึง
อ่านชื่อเครื่องยานั้นไม่ได้. เขายืนคิดอยู่นานไม่รู้ว่าจะทำ

อย่างไร, จึงจะเอาใบสั่งผสมยาไปเจียกเครื่องยาได้. ใน
 ที่ลี้กเขาตกลงใจว่าจะต้องนำยานประดักที่จดรายชื่อเครื่องยานั้น
 ไปที่ร้านขายเครื่องยา, จึงเอาเหล็กไขควงมาไขตะปูที่บานพับ
 ออก, แล้วแยกประตูนั้นไปยังร้านขายเครื่องยาแห่งหนึ่ง, บอก
 ให้ปรุงยาให้ตามใบสั่งผสมยานั้น.

เจ้าของร้านขายเครื่องยาประหลาดใจมาก. เมื่อเขาปรุงยา
 ให้เสร็จแล้ว, ก็ถามถึงเรื่องราวที่ชายนั้นต้องแยกยานประดัก
 มาเจียกยา. ชายผู้นั้นก็เล่าให้ฟังตั้งแต่ต้นจนตลอด.

แบบฝึกหัดที่ ๑๙.

เรื่อง ความซื่อสัตย์.

คนซื่อของ.

(เอามือจับแตงโม—สมมุติ.) แตงโมลูกนี้
 ใหญ่ก็จริง, ราคาเท่าไร?

เด็กชายพิน.

มันใหญ่ก็จริงนาย, แต่มันมีจุดเน่าเสียแล้ว.
 (พลิกแตงโมให้ดู—สมมุติ.)

คนซื่อของ.

อ้อ, เป็นจุดเสียแล้วหรือ? ถ้าอย่างนั้น
 ยังไม่ต้องการละ.

เด็กชายพิณ.
คนชอของ.

ไม่เป็นไรหรอกจ้ะ นาย.

ขึ้นจริง, ทำไมแกจึงบอกให้ฉันรู้ว่าแดงโม
ของแกจนจะเสียล่ะ?

เด็กชายพิณ.

เพราะฉันเห็นว่า, บอกให้ตรง ๆ ก็กว่าจะ
ปิดบังไว้.

คนชอของ.

ถูกของแก. แกอย่าลืมความชื่อนี้นะ.
ฉันจะจำร้านของแกไว้. (หันไปถามเด็ก
ชายพิณ.) ปลานี้สดหรือ?

เด็กชายพิณ.
คนชอของ.

สดจ้ะ นาย, ปลาจับเมื่อเช้านี้เอง.
ราคาตัวละเท่าไร?

เด็กชายพิณ.
คนชอของ.

ราคาตัวละ ๒๐ สตางค์จ้ะ นาย.
ฉันซื้อตัวหนึ่งซิ. (ให้สตางค์แล้วไป.)

เด็กชายพิณ.

พิณ, แกช่างโง่แท้ ๆ.

เด็กชายพิณ.

โง่อย่างไร?

เด็กชายพิณ.

แกไม่ควรจะซื้อปลาที่แดงโมของแกให้เขาดู.
แกจะต้องขนแดงโมกลับไปบ้านช่วยการเปล่า,
หรือมีฉะนั้นก็คงทิ้ง. ดูปลาที่กันขายไป

เด็กชายพิณ.

นั่นสิ, กันจิบไว้นั้น, ยังขายได้ราคา
เหมือนปลาจิบใหม่ๆ. ถ้าแกไม่บอกเขา, เขา
คงไม่รู้ว่าจะงโมของแกเสีย.
ถึงกันจะได้เงิน ๒ เท่านั้น, กันก็ไม่อยากพูด
ปด, หรือทำท่าปด. ต่อไปกันคงคิดว่าแก,
เพราะกันได้เข้าจำนำคนหนึ่ง. ฝ่ายแกขาด
ไปคนหนึ่ง.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑.)

แบบฝึกหัดที่ ๒๐.

เรื่อง จาก.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. ส่วนต่างๆ.

ก. ต้นเป็น กอ.

ข. ใบเป็นทางคล้ายใบมะพร้าว,
ยาววาเศษ.

๒. ขนในท่อย่างไร ?

๓. ปลุกที่ไหน ?

๔. วิธีปลุก.

๕. ประโยชน์.

ก. ผล. ขอบ เป็นจวง คล้าย
จวง มะพร้าว. ผล ตัด ก็น
เป็นทะลาย คล้าย ลูก ต้ม.
จาก ขน ใน ที่ ก็น เปือก ต้ม.
นำ ลวก จืด ลวก เค็ม.

จาก ปลุก ก็น มาก ที่ จังหวัด
สมุทรปราการ, สมุทรสาคร,
พระประแดง, และ ฉะเชิง
เทรา.

ใช้ ผล ทำ พันธุ์, ต้อง เพาะ
ไว้ ประมาณ ๔-๕ เดือน.
ปลุก ไร่ ระยะ ห่าง กัน ประมาณ
๓ ศอก เศษ.

ใบ แก่ เย็บ เป็น คับ ใช้ มุง หลัง
คา. ใบ อ่อน มวน บุหรี่. เนื้อ
ใน ของ ผล อ่อน รับประทาน,
และ ทำ น้ำ ตาล จาก.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

จาก เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง นิยเข้า ในจำพวกป่าดง, ต้น
เป็นกอ. ใบเป็นทาง คล้ายทาง มะพร้าว ยาวประมาณวาเศษ
ผลออกเป็นวง คล้ายวง มะพร้าว, มีผลติดกันเป็นทะลาย
คล้ายลูกส้ม. ชอบเกิดในที่ชื้น เปือก คม, ตามฝั่งแม่น้ำ
ลำคลอง ที่มีน้ำลึกไหลเชี่ยว. ถ้าน้ำจืดหรือเค็มไป ถ้าย่อย
ก็ปลูกไม่ขึ้น. ใช้นั้นเขาจึง ทำสวนจาก กันแต่ตามจังหวัด
ชายทะเล, เช่น จังหวัดสมุทรปราการ, สมุทรสาคร, พระประแดง,
และฉะเชิงเทรา เป็นต้น.

วิธีปลูกใช้ผลทำพันธุ์. เขาต้องเพาะไว้ประมาณ ๔ หรือ
๕ เดือนจึงเอาลงปลูกได้. เวลาปลูกต้องไว้ระยะห่าง กันประมาณ
๓ ศอกเศษ.

ใบจาก อ่อนใช้มวนบุหรี่สูบ. ใบแก่เย็บเป็นตัก ๆ ใช้มุง
หลังคา. เนื้อในของผล อ่อนรับประทาน. นอกจากนั้นยัง ทำ
น้ำตาลจากวงได้ อีก.

แบบฝึกหัดที่ ๒๑.

เรื่องของขวัญแห่งความซื่อสัตย์.

ท่านเศรษฐีหนุ่มผู้หนึ่งพาเพื่อนไปขี่ม้าเล่น. วันนั้นเป็นวันสนุกสนานมาก, เขามุ่งจะไล่เนื้อให้ทันอย่างเดียว, จึงลืมตัวพากันขี่ม้าเข้าไปเหยียบย่ำข้าวของชาวนาเสียหายไปมาก. ในวันรุ่งขึ้นชาวนาผู้เป็นเจ้าของก็ไปหาท่านเศรษฐี, ร้องเรียนถึงเรื่องที่ท่านเศรษฐีและเพื่อนขี่ม้าเข้าไปเหยียบย่ำข้าวของเขาเสียหาย. ท่านเศรษฐีแสดงความเสียใจ, และขอให้ชาวนากระวาคข้าวที่เสียหายไปนั้น. ชาวนายกว่าถ้าจะประมาณราคาอย่างหายๆ ก็อยู่ในราว ๒๐๐ บาท. ท่านเศรษฐียินยอมให้แก่ชาวนาตามจำนวนนั้น. ครั้นแล้วชาวนาก็ลาไป.

พอถึงฤดูเกี่ยวข้าว, ชาวนาเห็นข้าวในนาแปลงที่ถูกม้าเหยียบย่ำนั้นได้ผลดีทั้งแปลงอื่น ๆ, เขาก็ไปหาเศรษฐีและกล่าวว่า, “ไ้เท่า—ขอรับ, เมื่อคราวก่อนผมมาหาไ้เท่าเรื่องข้าวของผมครึ่งหนึ่งแล้ว, บัดนี้ผมจะมาเรียนให้ทราบว่า....” ท่านเศรษฐีรีบจึงถามว่า, “ทำไมเงินที่ฉัน

“ให้ไปนั้นยังไม่พอหรือ?” ชาวนาตอบว่า, “หากมีได้ ขอรับ
จำนวนนี้ไม่เสียหายเลย, ผมจึงนำเงิน ๒๐๐ บาทที่ได้เท่าๆ ไปนั้น
มาคืน.” ว่าแล้วก็ยื่นเงินส่งให้แก่ท่านเศรษฐี ๒๐๐ บาท.

ท่านเศรษฐีมีความยินดีมาก, กล่าวกับชาวนาว่า “ฉัน
ชอบคนที่ตรงไปตรงมาอย่างนี้, เงินนี้ท่านจงเอาไปไว้ใช้สอย
เถอะ” พอพูดจบคำเขาก็เดินเข้าไปในห้อง, และเมื่อ
กลับออกมาถือฉัตรเงิน ๑๐๐ บาทมาถวาย ๔ ฉัตร,
ยื่นให้แก่ชาวนา, แล้วกล่าวว่า, “เงินอีก ๔๐๐ บาทนี้ ท่านจง
เก็บไว้ให้บุตรของท่าน เมื่อมีอายุครบ ๒๑ ปี, และบอกเขา
ด้วยว่าท่านได้มาอย่างไร?”

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

ท่านเศรษฐี กับเพื่อน ชำนาญไปล่า
เนื้อ. เผอิญไปเหยียบขำข้าวของ
ชาวนาเสียหาย. ชาวนาไปหา
ขอค่าเสียหาย. ท่านเศรษฐี
คิดเงินให้ ๒๐๐ บาท.

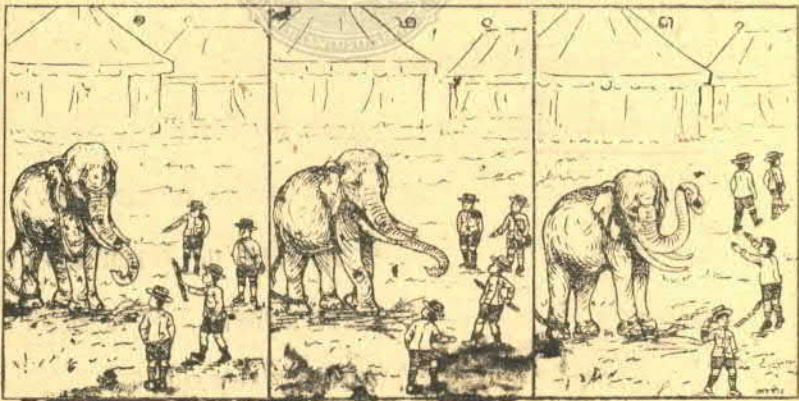
ข. ข้อความต่อๆ ไป.

พอถึงฤดูเกี่ยวข้าวชาวนาเห็นข้าวที่

ค. ขอสั่งทำย.

ถูกม้าเหี้ยมขย้ำได้ผลดี, จึงเอา
เงิน ๒๐๐ บาท ไปคืนให้เศรษฐี.
ท่านเศรษฐี, มีความยินดีมาก,
ให้เงินจำนวนที่เขาเอามาคืน,
และยังให้ ไร่ อีก ๔๐๐ ไร่,
บอกให้ เกษ ไร่ ให้บุตร ของ
ชาวนา เมื่อมีอายุครบ ๒๑ ปี.

แบบฝึกหัดที่ ๒๒,
เรื่องกำลัง กงเกวียน.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามภาพข้างบนนี้. แล้วบอกให้ว่า.

- ก. ภาพ ๑ เป็น ข้อเริ่มเรื่อง,
 ข. ภาพ ๒ เป็น ข้อความต่อๆ ไป.
 ค. ภาพ ๓ เป็น ข้อส่งท้าย.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

หลายปีมาแล้ว มีละครสัตว์ โรงหนึ่งมาตั้งแสดงอยู่ที่
 สนามหญ้าข้างกระทรวงกระต่ายใหม่. ในเวลาเย็นมีคนพากันไป
 คุ้ยสัตว์ต่าง ๆ แพทย์ทุกวัน. เย็นวันหนึ่งมีนักเรียน ๔-๕ คนไปยืน
 คุ้ยข้างที่เขาล่ามโซ่ไว้ข้างกระโถม. นักเรียนคนหนึ่งในกลุ่มนั้น
 เป็นคนคลั่งคนอง, คิดจะล้าแรงให้พวกเพื่อนเห็นขบขัน, เขาจึง
 ไปซื้อช้อยมาท่อนหนึ่ง, แล้วเอามายื่นให้ข้างตัวนั้น. พอข้าง
 ตัวงวอมรับเขาชักมือหนี, แล้วยื่นให้ใหม่อีก, ทำอยู่อย่างนั้น
 หลายคราว. ข้างแสดงอาการโกรธมาก, แต่จะทำอะไรก็ทำ
 ไม่ได้, ก็ต้องนั่ง.

ต่อมาอีกครู่หนึ่งนักเรียนคนนั้นเฉลอตัว, แอบเข้าไปใกล้
 ข้าง. ข้างฉวยหมวกฟางของเขาได้, มันเอามายื่นให้. พอ
 นักเรียนเอามือจะจับ, มันก็ชูให้สูงขึ้น, ทำอย่างนั้นหลายครั้ง.
 ในที่สุดมันฉีกหมวกนั้นออกเป็นชิ้น ๆ แล้วโยนให้. นักเรียน

คนนั้น ต้อง เกลิน กลับบ้านโดยไม่มีหมวก สวม คีร์ระ.
 ที่ เป็นเช่นนั้น เพราะไทย ที่ เล่น รังแก สัตว์.

แบบฝึกหัดที่ ๒๓.

เรื่องพระสุริโยทัย.

ใน สมัยโบราณ ประเทศเรา กับประเทศพม่ากำลังทำศึก
 สงครามกันเอง ๆ. ครั้นหนึ่ง พระเจ้าหงสาวดีตะเบง ชะเวต ได้
 ทราบว่า, ประเทศสยามผลัดเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินใหม่. เห็นเป็น
 โอกาสอันดี, ก็ยกกองทัพเข้ามาทางด่านพระเจดีย์ ๓ องค์, ที่
 หัวเมืองราชทางใต้เป็นลำดับมา จนถึงเขตต์พระนครศรีอยุธยา.

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้ทรงทราบข่าวศึก, ก็เสด็จ
 ยกกองทัพหลวง ออกไปต่อสู้. พระองค์เสด็จไปคราวนั้นทรง
 ช้าง พระที่นั่ง. พร้อมด้วยสมเด็จพระสุริโยทัย, ผู้เป็นพระอรรค
 มเหสี, แต่งพระองค์เป็นชายทรงช้าง พระที่นั่ง อีก ช้างหนึ่งตาม
 เสด็จไปด้วย. กองทัพสมเด็จพระมหาจักรพรรดิประทะกับกองทัพ
 พระเจ้าแปร ผู้เป็นแม่ทัพหน้าของ พระเจ้าหงสาวดี ตะเบง ชะเวต.

ไพร่พลทั้ง ๒ ฝ่าย ต่าง ก็ เข้ารบพุ่ง กันเป็นสามารภ, สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ก็กับพระเจ้าแปร เข้ารบพุ่ง กันจนหลังช้าง ช้าง พระที่นั่ง ของ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เสีย ที่ แค้นหนี ช้าง ชาศึก. พระเจ้าแปร ขี่ช้าง ได้มาใกล้จะทัน.

สมเด็จพระศรีโยทัยเกรงพระราชสามีจะเป็นอันตราย, ก็ขี่ช้างเข้าขวางไว้. ช้าง พระที่นั่ง สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ก็ แค้นเลยไปโดยปราศจากอันตราย. ขณะนั้น พระเจ้าแปรได้ ทักกับสมเด็จพระศรีโยทัย สิ้นพระชนม์ ชบลง ลับคอช้าง. พระราชโอรสทั้ง ๒ พระองค์ขี่ช้างทรงเข้าต่อสู้, กับเอาพระศัพพะพระชนนีออกมาได้. พระเจ้าแปรเห็นถ้าจะเสีย ที่ ก็ ถอยทัพกลับไป.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

พระเจ้าหงษาวดี ตะเบ็งชะเวตี้ยกกองทัพมาตีหัวเมือง ร่ายทางจนถึงเขตต์พระนครศรีอยุธยา ทางด่านพระเจดีย์ ๓ องค์.

ข. ข้อความต่อ ๆ ไป.

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับสมเด็จพระศรีโยทัย พระอรรคมเหษี

เสด็จยกกองทัพหลวงออกต่อสู้
 พกกองทัพประทะกัน, พระมหา
 จักรพรรดิกับพระเจ้าแปรมแม่ทัพ
 หน้า, ของพระเจ้าหงษาวดีเข้า
 รบพุ่งกันบนหลังช้าง. ช้าง
 ของพระมหาจักรพรรดิเสียท่อน
 ช้างเข้าศึก.

ก. ข้อส่งท้าย.

สมเด็จพระสุริโยทัย, เห็นพระราช
 สามีจะเป็นอันตราย, ก็ขับช้าง
 เข้าขวางไว้. พระเจ้าแปรม
 พระองค์สิ้นพระชนม์ ชนลงบน
 หลังช้าง, แล้วถอยทัพกลับไป.

แบบฝึกหัดที่ ๒๔.

เรื่องโรงเรียนของท่าน.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
 แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. ชื่อโรงเรียน. (บอกชื่อโรงเรียนที่กำลังเรียนอยู่.)
๒. ตั้งอยู่ที่ไหน ? (บอกให้ชัดเจน จนผู้ใดอ่านเรื่องนั้น อาจจะไปได้ถูกต้อง.)
๓. มีประวัติมาอย่างไร ? (บอกว่าใครเป็นผู้ออกเงินสร้าง หรือสร้างจนด้วยเหตุอื่น ๆ.)
๔. มีครูกี่คน ? (บอกชื่อทุกคน และบอกด้วยว่าครูคนใดสอนชั้นอะไร.)
๕. สอนวิชาอะไร ? (บอกให้ละเอียด.)
๖. มีการเล่นอะไร ? (บอกมาสัก ๒ หรือ ๓ อย่างที่นักเรียนออกกำลัง และชอบเล่นมาก.)

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

หมายเหตุ. เรื่องนี้ไม่ได้เรียบเรียงตัวอย่างไว้ให้ดู เพราะในที่หนึ่ง ๆ จะต้องเรียบเรียงต่างๆ กันตามท้องถิ่น.

แบบฝึกหัดที่ ๒๕.

เรื่องนายเรือ ๓ คน.

วันหนึ่งมีชาย ๓ คนมาหาผู้จัดการเรือเดินทะเลแห่งหนึ่ง,
ซึ่งแจ้งว่า เขาเป็นกะลาสีประจำอยู่ในเรือฝ่าสินธุ์. บัดนี้เรือนั้น
ได้อับปางลงในทะเล, แต่พวกเขารอดตายได้, จึงพากันมาหา
เพื่อขอความช่วยเหลือ.

ผู้จัดการสังเกตเห็นชายทั้ง ๓ คน นั้นโดยฉับพลัน, แต่ไม่
เห็นมีอาการสมกับที่ว่าเป็นผู้ประสบภัยดังกล่าวนั้น. เขาใคร่
จะพิสูจน์ให้เห็นเท็จและจริงก่อน, จึงเรียกชายทั้ง ๓ คน นั้น
เข้าไปหาทีละคน. พอคนที่หนึ่งเข้าไปหา, เขาก็กล่าวว่า
“ฉันเสียใจมากที่ได้ทราบว่าเรือฝ่าสินธุ์อับปาง, แต่ฉันลืม
ชื่อนายเรือของเธอเสียแล้ว. เขาชื่ออะไร?” ชายนั้นตอบว่า
“เขาชื่อเชียว, ขอรับ.” ผู้จัดการก็สั่งให้ไปรออยู่ห้องหนึ่ง,
แล้วเรียกคนที่สองเข้าไปหาและถามว่า, “นายเรือของเธอ
ชื่ออะไร?” ชายคนที่สองตอบว่า “เขาชื่อขาว ขอรับ.”
ผู้จัดการจึงสั่งให้ไปรออยู่อีกห้องหนึ่ง, แล้วเรียกคนที่สาม

เข้าไปหา, กล่าวนำว่า “ท่านคงมีความเสียใจมาก ที่เรือ
 ฝาสนธิ์ต้อง อับปาง ลง คราวนี้. ยางที่ จะเป็นด้วย ความเลินเล่อ
 ของ นายเรือ ของ เรือ ก็ เป็นได้. เขาชื่ออะไรนะ?” ชายคน
 นั้นตอบว่า, “เขาชื่อ แคง ขอรีย์.”

ครั้นแล้ว ผู้จัดการ จึง เรียก ชาย ทั้ง ๓ คน มาพร้อมกัน,
 แล้วกล่าวว่า, “ฉันเสียใจมากที่ได้ทราบว่า เรือ ฝาสนธิ์
 ซึ่งมี นายเรือ ถึง ๓ คน ยัง อับปาง ได้. คราวนี้ ถ้า พวกเธอ จะต้อง
 ประจำ เรือ ละก็, ฉัน ขอ แนะนำ ว่า ควร จะ เลือก เรือ ที่ มี นายเรือ
 แต่ คน เดียว, จะได้ ไม่ ต้อง ประสพ ภัย ใน ทะเล กัน อีก. เชิญ
 เเลอ กลับ ได้.”

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

มีชาย ๓ คน มาหา ผู้จัดการ
 เรือ เค้นทะเล, ซึ่งแจ้งว่า เขา
 เป็น กะลาสี อยู่ ในเรือ ฝาสนธิ์ ที่
 ต้อง อับปาง, จึงพากัน มาหา
 เพื่อ ขอ ความ อนุเคราะห์.

ข. ข้อความต่อไป.

ผู้จัดการ สงสัย เรียกตัว เข้าไป

ถาม ชื่อนายเรือที่ สะคน. คน
 ที่หนึ่ง ตอบว่า ชื่อ เขียว. คน
 ที่สอง ตอบว่า ชื่อขาว. คนที่สาม
 ตอบว่า ชื่อแดง.

ก. ข้อส่งท้าย.

ผู้จัดการ เรือกวมาหาพร้อม
 กันแนะนำว่า, ถ้าจะต้องประจำ
 เรือ สะ ก็ให้เลือกเรือที่ มีนาย
 เรือ แต่คน เดียว, แล้วจึงบอก
 ให้ ชายทั้ง ๓ คน นั้น กลับ.

แบบฝึกหัดที่ ๒๒.

เรื่องตัวไหม.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้.
 แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. ตัวไหมคืออะไร. ตัวไหมเป็นตัวผีเสื้อ, มีขน อยู่
 ทั่วตัว. ปีกใหญ่, สีขาว, มี

๒. อาหาร. ๒ ค่ำ มีขา ๖ ขา.
 กินใบหม่อน.
๓. การเปลี่ยนแปลง แม่ไหมมีไข่ตั้งแต่ ๒๕๐ ถึง
 ๕๐๐ ฟอง. ไข่ไหมขนาดเล็ก
 กว่าเมล็ดผักกาด. มันไข่ไว้
 ตามใบหม่อน. ตัวอ่อนเมื่อแรก
 ออกจากไข่มีรูปคล้ายตัวหนอน
 เล็ก ๆ. ยาวประมาณ ๑ ใน
 ๔ นิ้ว, เทียบโตโดยรวดเร็ว. ใน
 ราว ๖ หรือ ๘ สัปดาห์ตัวโต
 เต็มที. คราวนั้นก็เริ่มทำรัง.
๔. เลี้ยงไหมที่ไหน? ในประเทศเราเลี้ยงไหมกันมาก
 ทางมณฑลภาคตะวันออก, เช่น
 ฮุบล, อูทว, และร้อยเอ็ด.
๕. ประโยชน์. ไข่ไหมทำเครื่องนุ่งห่ม.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

เครื่องนุ่งห่มที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้มีหลายอย่าง, เช่น

ผ้าคาย, ผ้าขนสัตว์, และ ผ้าไหม.

ผ้าไหมทำด้วยใยของแมลงชนิดหนึ่ง. แมลงชนิดนี้
เราเรียกว่าตัวไหม. ตัวไหมที่แท้ก็เป็นตัวผีเสื้อนั่นเอง, ตามตัว
มีขนอยู่ทั่วไป. ปีกใหญ่มี ๒ คู่, สีขาว และมีสีคำพาด
ขวาง. มีขา ๖ ขา. ตัวเมียใหญ่กว่าตัวผู้เล็กน้อย.

ตัวไหมไข่วางใยเหมือน, เพราะใยเหมือนเป็นอาหาร
ของตัวตัวไหมอ่อน. แม่ไหมตัวหนึ่ง ๆ มีไข่ตั้งแต่ ๒๕๐ ถึง
๔๐๐ ฟอง. ไข่เหล่านี้มีขนาดเล็กกว่าเมล็ดผักกาด. ตัวตัว
ไหมอ่อนเมื่อแรกออกจากไข่มีรูปร่างคล้ายตัวหนอน, ยาวประมาณ
๑ ใน ๔ นิ้ว. นับตั้งแต่วันออกจากไข่ตัวไหมเคยโตขึ้นโดย

รวดเร็ว, และลอกคราบเป็นระยะ ๆ ไป. ประมาณเวลา ๖
หรือ ๘ สัปดาห์ตัวไหมโตเต็มที่ คราวนั้นมันก็เริ่มทำรัง. วิธี
ทำรังคือมันคายน้ำเหนียวๆ สีเหลือง ออกจากรูเล็ก, ๒ รูที่ได้
จากนั้นไถว, แล้วพันรอบตัว. ถ้าทิ้งไว้สัก ๑๐ วัน ก็จะถูกกลาย
เป็นผีเสื้อเจาะรังออกมา. ผู้เลี้ยงจึงต้องเอารังไหมใส่ลงในน้ำ
เดือดให้ตัวตาย, แล้วกรอไหมออก, ปั่นเป็นเส้น ๆ ไข่ทอ
เป็นเครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ.

ในประเทศเราเลี้ยงไหมกันมากทาง มณฑลภาคตะวันออก,

เช่น ยบต, ออกร, และ ร้อยเอ็ด เป็นต้น.

แบบฝึกหัดที่ ๒๗,
เรื่องเสียน้อยเสียยาก.

ชาวนาผู้หนึ่งปลูก เรือน อยู่ ในที่นา. เขาทำ ร้อย
บริเวณบ้าน, มี ประตูเปิดไป สู่ ท่งนาได้. แต่ ประตู นั้นไม่มี กลอน,
เวลาที่จะเข้าหรือออก ต้อง คอย ขยับ ประตู ไว้ เสมอ. ถ้า เวลาไหน
เขาลืม ขยับ ประตู, เปิด โท่ พัด ลม ยาว ใน บริเวณ บ้าน ก็ หนี ออก ไป
ท่งนา. วิ่วควาย เข้ามา ใน ร่วบ้าน. เด็ก ๆ ต้อง คอย ขยับ ได้
เสีย เวลา วัน ละ หลาย ๆ ชั่วโมง. ภรรยา ของ เขา เคย เตือน ให้
หาก กลอน มา ใส่, แต่ เขามัก จะ ตอบ ว่า กลอน อัน หนึ่ง ราคา ถึง
๑๐ สตางค์, เสีย สตางค์ เปล่า ๆ.

ตก ลง ประตู จึงไม่มี กลอน ตลอด มา, จน ถึง วัน หนึ่ง หมู
ที่เขา เลี้ยง ไว้ พัด ลม ออก จาก คอก, หนี ออก ไป ท่งนา. เด็ก ๆ
วิ่ง ตาม และ ร้อง เรียก ให้ ช่วย จับ. ชาวนา ผู้ นั้น กำลัง จะ เข้าม้า

เมื่อพากันกลับมาถึงบ้านโต ทราบว่าอาหารที่ขี้อยู่บนเตาไฟ
มก. มีกลิ่นหอมเข้าจมูกเตะลุกมาซักหัก. ชาวนา
ยทั้งหม^๒, เลี้ยงทั้งอาหารและตัวก็เก็บด้วยเหตุที่เขาเลี้ยง
ทางค^๑ ๑๐ สี่ทางค^๑, จึงเขาคำว่าที่ว่า “เลี้ยงน้อยเลี้ยง
เยอะมากเลี้ยงง่าย.”

ก. ขอเรียนเรื่อง.

พระครูวัดบ้านของชาวนาไม่มี
กลอน. ภรรยาเตือนให้หา
กลอนมาได้. เขาตอบว่ากลอน
ชิ้นหนึ่งราคาถึง ๑๐ สตางค์,
แพงนักไม่ควรซื้อ.

จ. ขี้ความต่อ ๆ ไป.

วันหนึ่ง หมู ของ เขา นั้น ออกไป
ท่องนา. เด็ก ๆ วิ่ง ตาม และ

ร้องเรียกให้ช่วยจับ. ชาวนา
ก็ขอร้องวิ่งตามไป. ชาวนา
หกล้มเท้าเพลงข้างหนึ่ง. ต้อง
ช่วยกันหามกลับบ้าน.

ก. ข้อสังเกต.

พอมาถึงบ้านได้ทราบว่า, อาหาร
ที่อยู่บนเตาไฟไหม้. ม้าที่ล้ม
เอาเข้าคอกเตะลูกม้าซาหัก.
เขาคำรามว่า "เสียน้อยเสีย
ยากเสียมากเสียง่าย."

แบบฝึกหัดที่ ๒๘. เรื่องหนีความจริงไม่พ้น.

ชายหนุ่มคนหนึ่ง มีฐานะจะไปต่างจังหวัด, จึงนำเงินไป
ฝากชายแก่เพื่อนบ้านไว้ ๑๐๐ บาท. เมื่อกลับมาจึงมาขอรับ
เงินที่ฝากไว้. ชายแก่ผู้นั้นไม่คืนเงินให้, และได้โต้ตอบ
กันถึงต่อไปนี้.

ชายแก่. มาทำไม?

ชายหนุ่ม. ฉันมาขอรับเงิน.

ชายแก่. เงินอะไร?

ชายหนุ่ม. เงินที่ฉันฝากไว้เมื่อฉันจะไปต่างจังหวัด
อย่างไรเล่า?

ชายแก่. ฉันไม่ได้อะไรจากเงินของเธอวัน.

ชายหนุ่ม. เฮ้! ท่านจะปฏิเสธที่เก็บหรือ?

ชายแก่. แม่ละจ.

ชายหนุ่ม. ที่ล่ะ, คาดคงจะให้ความผูกพันรวมแก่นั่น.

ศาลพิจารณา

ตลาการ. โททก, เรอง รวเ็น อยางไร?

โจทก์. ผมฝากเงินขายหุ้นไว้ ๑๐๐ บาท, เมื่อ
ผมจะไปต่างจังหวัด ขอรับ.

ตุลาการ. จำเลยจะว่าอย่างไร?

จำเลย. ผมไม่เคย ครอบครองเงินของชายผู้นั้นเลยขอรับ.

ตุลาการ. ไททก ยืนอยู่ ที่ไหนเมื่อฝากเงินแก่จำเลย?

จำเลย. ฅบ่บ่ ใต๋ต๋นไต่ต๋นต๋นต๋น ฆบ่บ่.

ตุลาการ. ก็ละ, ให้นำดวงตรา ของฉันไปประทับ
ที่ต้นไม้ต้นนั้น. ประเดี๋ยวฉันจะไปไต่สวน
ให้ถึงที่.

โจทก์. ขอรับ. (ลาไป)

ตุลาการ. จำเลยไม่ได้รับฝากเงินของเขาจริงหรือ?

จำเลย. จริง ขอรับ.

ตุลาการ. ถ้าเช่นนั้น ชายหนุ่มผู้นี้ คง ได้ ความท่าน
เปล่า ๆ ละซี.

จำเลย. ขอรับ. เขาได้ความผมเปล่า ๆ.

ตุลาการ. มา, เราไปดูด้วยกันเถอะ. เขาไปนาน
แล้ว. ฉันเชื่อว่าบ้านที่เขาจะไปถึงต้นไม้
ต้นนั้นแล้ว.

จำเลย. ยังหรือ ขอรับ, บ้านที่เขาพึ่งไปได้ครึ่ง
ทางเท่านั้นเอง.

ตุลาการ. เอ๊ะ! ทำไมจำเลยจึงรู้ว่ายังไม่ถึง?

จำเลย. (อึกอัก) อ้า—อ้า— ผมเคยเห็นต้นไม้
ต้นนั้น ขอรับ.

ตุลาการ. จำเลย มีพินัย สมกับ คำหาของ โจทก์ ต้อง
คืนเงินให้เขา.

๐

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑.)

แบบฝึกหัดที่ ๒๙.

เรื่องบัว.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. ส่วนต่าง ๆ.

- ก. ต้นเป็นหัว อย่าง เล็ก และ มีน.
- ข. ใบกลมโตเท่าจานขนาดใหญ่ติด
กัยก้าน ก้านละเอียด, ก้านเป็น
สายยาว.
- ค. ดอก มีรูปร่างอย่าง ปลีกล้วย, สี
ชมพูแก่, ติดอยู่ กัยก้าน, ก้าน
ละเอียด. พอกลับและเกล็ด
ร่วง เกิดเป็นเมล็ดฝังอยู่ในฝัก.

๒. ที่เกิด.

ฌ. เมล็ดขาวกลม คล้ายถั่วลิสง.
เกิดในน้ำคน.)

๓. วิธีปลูก.

ใช้เมล็ดทำพันธุ์. ชั้นแรกเขา
เพาะเมล็ดไว้บนงอกและแตก
ราก, แล้วจึงขุดไปชำ. เมื่อ
ต้อง การ ปลูก ก็เอาต้นบัวอ่อน
ที่ชำไว้มาปลูก. ก่อนที่จะ
ปลูก ต้องเอาพระกำมาหักหนึ่ง
รากบัวไว้, แล้วเอาทางปลาย
พระกำปักลงในดิน.

๔. การรักษา.

คอยขี้นก ที่มากินเมล็ดบัว.

๕. ประโยชน์.

ดอก ใ้ เป็น เครื่อง สัก การ
บูชา. กลีบมวนบัว. ก้าน,
เกสร, ราก ใ้ ทำยาบางอย่าง.
เมล็ด รับประทานได้ทั้ง สด และ
แห้ง. ใบอ่อน รับประทานต่าง
ผัก, ใบแก่ห่อของ.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

บัวเป็นพืชชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในน้ำ. ลำต้นเป็นหัวอย่าง
เผือก และมี, ส่วนที่เราเห็นเป็นสายยาวติดอยู่กับโคนคือ
ก้าน. บางก้านยาว, บางก้านสั้น, ไม่มีกำหนด. สุกแต่น้ำ
ลึกลงหรือขึ้น. ถ้าน้ำลึกก้านก็ยาว, เพราะก้านส่งใบขึ้น
มาให้พ้นน้ำ. ก้านเหล่านี้แตกออกจากหัว. ใบกลมโต
เท่าจานกินข้าวขนาดใหญ่. เมื่ออ่อนยาววิ พอแก่ก็ออก.
ดอกสีชมพูแก่. รูปอย่างปลีกล้วยแต่เล็กกว่า, ติดอยู่
กับก้าน ก้านละดอก. ดอกออกจากหัวเหมือนอย่างใบ. พอดอก
บาน, กลีบและเกสรร่วงก็เกิดเป็นเมล็ด. เมล็ดเหล่านี้
ฝังอยู่ในฝัก, รูปยาวกลมคล้ายถั่วลิสง.

ได้กล่าวแล้วว่าบัวเกิดในน้ำ, ฉะนั้นการปลูกบัวจึง
ต้องเลือกหาหนองน้ำ. หนองที่จะปลูกบัวได้งอกงามคือหนอง
ที่ไม่มีสระ, เพราะสระทำให้ต้นแกรนไม่งอกงาม.

เขาใช้เมล็ดทำพันธุ์. ขั้นแรกต้องเพาะเมล็ดจนงอก
และแตกราก, แล้วจึงขุดไปชำ. เมื่อต้องการปลูกก็เอา
ต้นบัวอ่อนที่ชำไว้เหล่านี้มาปลูก. หัวและรากบัวเพาะหักง่าย,

และถ้ารากหักแล้วก็ตาย. ทั้งนั้นก่อนที่เขาจะปลูกจึงต้อง
หาไม้หรือสิ่งอื่นมาหนีรากไว้, แล้วใช้ไม้นั้นปักลงในดิน
แทน. ไม้ที่ใช้กันมาก คือ พะรำ. เมื่อปลูกแล้วต้อง
คอยระวังรักษา, คือขยับไถ่รดน้ำที่รากกินเมล็ดบัว.

บัวมีประโยชน์หลายอย่าง, คือดอกสดใช้เป็นเครื่อง
สักการบูชา. กลีบมวนบุหรี. ราก ก้านและเถาใช้ผสม
ยาบางอย่าง. ใบอ่อนรับประทานต่างผัก, ใบแก่ห่อของ.
เมล็ดเป็นอาหารได้ทั้งสดและแห้ง. ซอขายกันภายในประเทศ
ของเรา ราคาอย่างสูง สักละ ๓ บาท.

แบบฝึกหัดที่ ๓๐.

เรื่องคนตัดพินซอสต์.

นานมาแล้วมีคนตัดพิน คนหนึ่งอาศัยอยู่ในกระท่อมกับ
บุตรน้อยของเขา ญาติบ้านข้างหนึ่ง. คำลั่นไม้ใครมี
ผู้สัญจรไปมา มากนัก. วันหนึ่งมีพ่อค้ามั่งมีคนหนึ่งเดินผ่าน
มาทางนี้. พ่อค้าเป็นเวลาค่ำลง, เขาจึงเข้าไปที่กระท่อมคน

คัตฟีน, ขออาศัยพักนอนคืนหนึ่ง. คนคัตฟีนรับรองเขา ด้วยความยินดี.

พอรุ่งเช้าพ่อค้าเอาเงินออกให้ เป็นค่าเช่าที่พัก. คนคัตฟีนไม่ยอมรับ, ชี้แจงว่าเขามีความยินดีพอแล้วที่นาน ๆ จะได้พยปะคนแปลกหน้าสักครั้งหนึ่ง. พ่อค้าชอบใจในความเอื้อเฟื้อของเขามาก, แล้วก็ลาไป. เป็นวันนั้นเขามีอะไรจะต้องใช้เงิน, จึงเขามีอสังงไปในกระเป๋, รู้สึกว่าถุงเงินหายไป. เขาเข้าใจว่าคนคัตฟีนลักเอาไป.

ต่อมาอีกหลายปีพ่อค้าผู้นี้มีอะไรเดินผ่านไปทางนั้น, และขอพักนอนในกระท่อมเดิมนี้. คนคัตฟีนและบุตรของเขาทำไม่ได้. พอถึงเวลาสนทนากัน, พ่อค้าจึงเล่าเรื่องถุงเงินที่หาย เมื่อเขาผ่านมควรวก่อน. เมื่อคนคัตฟีนรู้เรื่องก็ตั้งใจกล่าวว่า “ท่านหรือที่เป็นเจ้าของถุงเงินนั้น? ลูกผมไปเห็นเข้ในเมื่อท่านออกจากบ้านไปนานแล้ว. ผมไม่ได้แตะต้องเงินนั้นเลย. ยังอยู่คงที่ที่ท่านลืมไว้. มาซิ—ขอรับ, ไปดูด้วยกัน.” ว่าแล้วเขาก็นำพ่อค้าขึ้นไปหยิบถุงเงินมา. พ่อค้ารู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง, ในการที่ได้รู้ที่เข้ว่าคนคัตฟีนนั้นเป็นคนทุจริต.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

พ่อค้า^๑มั่งมี^๒คนหนึ่ง^๓ไป^๔ขอ^๕อาศัย^๖
พัก^๗นอน^๘ที่^๙กระท่อม^{๑๐}ของ^{๑๑}คน^{๑๒}ตัด^{๑๓}
ฟืน^{๑๔}, ^{๑๕}ณ^{๑๖}ตำบล^{๑๗}บ้าน^{๑๘}ข้าง^{๑๙}หนึ่ง^{๒๐}.

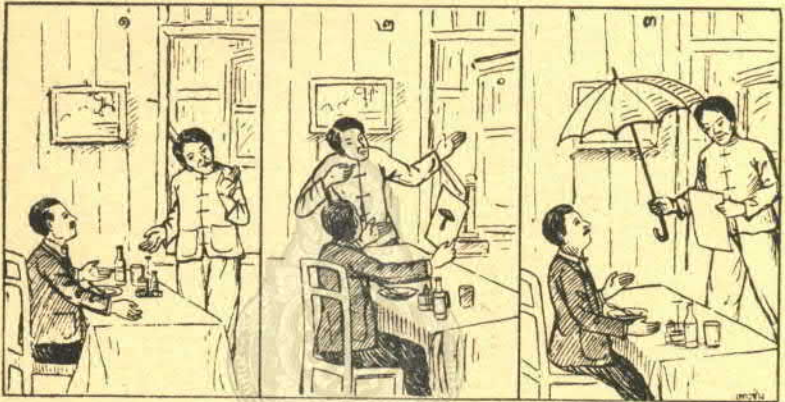
ข. ข้อความต่อๆ ไป.

พอ^๑รุ่ง^๒เช้า^๓เขา^๔เอา^๕เงิน^๖ให้^๗ค่า^๘ที่^๙
พัก^{๑๐}. คน^{๑๑}ตัด^{๑๒}ฟืน^{๑๓}ไม่^{๑๔}ยอม^{๑๕}รับ^{๑๖}.
เขา^{๑๗}แสดง^{๑๘}ความ^{๑๙}ชอบ^{๒๐}ใจ^{๒๑}คน^{๒๒}ตัด^{๒๓}ฟืน^{๒๔}
แล้ว^{๒๕}ก็^{๒๖}ลา^{๒๗}ไป^{๒๘}. ^{๒๙}เย็น^{๓๐}วัน^{๓๑}นั้น^{๓๒}ร^{๓๓}
ู้^{๓๔}ัก^{๓๕}ว่า^{๓๖}ถ^{๓๗}ง^{๓๘}เงิน^{๓๙}หาย^{๔๐}. เขา^{๔๑}เข้า^{๔๒}ใจ^{๔๓}
ว่^{๔๔}า^{๔๕}คน^{๔๖}ตัด^{๔๗}ฟืน^{๔๘}เป็น^{๔๙}คน^{๕๐}ลัก^{๕๑}เอา^{๕๒}ไป^{๕๓}.

ค. ข้อส่งท้าย.

ต่อมา^๑อีก^๒หลาย^๓ปี^๔เขา^๕ไป^๖พัก^๗นอน^๘
กั^๙ย^{๑๐}คน^{๑๑}ตัด^{๑๒}ฟืน^{๑๓}ผู^{๑๔}้น^{๑๕}น^{๑๖}อีก^{๑๗}. คน^{๑๘}
ตัด^{๑๙}ฟืน^{๒๐}จำ^{๒๑}ไม่^{๒๒}ได้^{๒๓} ัน^{๒๔}พ่อ^{๒๕}ค้า^{๒๖}เล่า^{๒๗}
เ^{๒๘}ว^{๒๙}ง^{๓๐}ถ^{๓๑}ง^{๓๒}เงิน^{๓๓}หาย^{๓๔}, เขา^{๓๕}จึง^{๓๖}นำ^{๓๗}
พ่อ^{๓๘}ค้า^{๓๙}ไป^{๔๐}ห^{๔๑}ย^{๔๒}ถ^{๔๓}ง^{๔๔}เงิน^{๔๕}มา^{๔๖}.

แบบฝึกหัดที่ ๓๑.
เรื่อง รูปเห็ดโคน

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียน เรียงความตามภาพข้างบนนี้,
แล้วบอกให้ว่า.

ก.	ภาพ ๑	เป็น	ข้อ เริ่มเรื่อง.
ข.	ภาพ ๒	เป็น	ข้อ ความต่อๆไป.
ค.	ภาพ ๓	เป็น	ข้อ สิ้นท้าย.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

ผู้หนึ่งชอบท่องเที่ยวไปตามประเทศต่าง ๆ ทางทิศ

ตะวัน ออก. คราวหนึ่งเขาไปถึงเมืองซัวเถาในประเทศจีน, พัก
อยู่ที่ภัตตาคารจีนแห่งหนึ่ง. พอถึงเวลารับประทานอาหาร, คน
ใช้นำเห็ดโคนสดกับหมูมาให้. เขารับประทานจนหมดจาน,
รู้สึกว่ามีไอซารสดีมาก, อยากจะได้รับประทานอีกจานหนึ่ง. เขา
จึงเรียกคนใช้มาถามเป็นภาษาอังกฤษว่า “ยังมีเห็ดโคนอีก
หรือไม่?” คนใช้ไม่รู้ภาษา, ทำท่าทางอึกอัก.

ฝรั่งเห็นดังนั้นก็รู้ว่า เขาฟังภาษาของตนไม่ออก, จึง
ทำใบ้ให้ส่งกระต่ายกับกินส้อมมาให้, แล้วเขียนรูปเห็ดโคนลง
บนกระต่ายยื่นให้ดู. คนใช้ย่อมต้องแสดงว่าเข้าใจดีแล้ว.

เมื่อเขาหายเข้าไปในห้องสักระยะหนึ่ง, ก็เดินกลับออกมา
มาคำนับ, ส่งร่มที่เขากางไว้แล้วให้. ครั้งแรกฝรั่งผู้นั้น
เห็นเขาก็ตกตลึง, เพราะไม่นึกเลยว่า คนใช้จะเอาร่มมาให้
แทนเห็ดโคนที่เขาต้องการ. แต่ภายหลังเขากลับหัวเราะ
ด้วยความขบขัน. ที่รูปเขียนของเขาทำให้คนใช้เข้าใจผิดไปได้
ถึงเพียงนั้น.

เรื่องวิโง

ชายผู้หนึ่งถึงร้านขายของกินของใช้^๒ อยู่^๒ ใน^๒ ตำบลหนึ่ง, ซึ่ง^๒
เป็น^๒ ท่าเล^๒กี. การ^๒ค้า^๒ขาย^๒ ของ^๒เขา^๒ เจริญ^๒ มาก. เขา^๒จ้าง^๒ลูก^๒จ้าง^๒
ไว้^๒ ๖^๒ แ^๒ร้าน^๒หลาย^๒คน. วัน^๒หนึ่ง^๒ ขณะที่^๒เขา^๒มา^๒ตรวจ^๒กิจ^๒การ^๒ใน^๒ร้าน^๒
ของ^๒เขา, พอ^๒มี^๒ชาย^๒คน^๒หนึ่ง^๒ มา^๒ขอ^๒ซื้อ^๒ ถั่ว^๒ ๑๐^๒ ส^๒ตาง^๒ค^๒. ลูก^๒จ้าง^๒
จ^๒ก^๒การ^๒ซ^๒ง^๒ถ^๒ว^๒ให้^๒. แต่^๒เวลา^๒ที่^๒เขา^๒ก^๒ถ^๒ว^๒ได้^๒ถ^๒ง, เขา^๒เท^๒ให้^๒ห^๒กลง^๒ใน^๒
ท^๒าน^๒ซ^๒ง^๒คร^๒ว^๒ละ^๒เล^๒ก^๒ละ^๒น^๒อย, พอ^๒ซ^๒ง^๒เส^๒ร^๒จ^๒ก^๒ห^๒่อ^๒ส่ง^๒ให้^๒ผ^๒ช^๒อ. เม^๒อ^๒
ผ^๒ช^๒อ^๒ออก^๒ไป^๒พ^๒น^๒ร้าน^๒แล้ว, เขา^๒ก^๒กว^๒าด^๒ถ^๒ว^๒ที่^๒แ^๒ล^๒ง^๒ทำ^๒ห^๒ก^๒ไว้^๒
เท^๒ค^๒น^๒ลง^๒ถ^๒ง.

ชายเจ้าของร้านเห็นดังนั้น ก็ถามว่า, “แกลืมเอาตัว
ใส่ในห่อของเขาหรือ?” ลูกจ้างตอบว่า “เปล่าครับ, ผม
ทำเช่นนั้นเป็นการหาทำไรให้แกร้าน.” ชายเจ้าของร้านได้ฟังดัง
นั้นก็รู้สึกไม่พอใจ, จึงกล่าวว่า “แกจะเริ่มทำการทุจริตเป็น
อันดับแล้ว. รู้จักบ้านคนที่มาซื้อของเมื่อกี้หรือไม่? ถ้ารู้
จักจงห่อตัวเข้าห่อหนึ่ง, ให้หนักเท่ากับราคาขายสักบาทหนึ่ง.

แล้วนำไปให้เขาเก็บวน, ชีแจง และ ขอโทย เขาด้วย. ส่วน
ความผิดของ แก่นั้น ฉันจะภาคทัณฑ์ ไว้ ครั้งหนึ่ง. ถ้าคราว
หลัง ฉัน ทำดังนี้ อีก, ฉัน จะไล่ ออก ทันที."

ลูกจ้าง คน นั้น ร่ำ ลึก ตัว ใน ความผิด ที่ ได้ กระทำ ไป แล้ว. ทั้ง
แต่ นั้น มาก ก็ ประพฤติ ตัว ที่ ชน.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

ชายผู้หนึ่งตั้งร้านขายของ, มี
ลูกจ้างหลาย คน. วันหนึ่งเห็น
ลูกจ้างซึ่งตัวชาย, และทำให้ตัว
หักออกจาก ถัง. พ่อคนชอไป
แล้วก็ เขา ตัว ทักคนคนลงดัง.

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

เจ้าของร้านเห็นลูกจ้าง ทำการ
ทุจริตเช่นนั้น, จึงสั่งให้ เขา
ไปให้ แก่ ผู้ที่มา ชอ ห่อหนึ่ง,
แล้วภาคทัณฑ์ ลูกจ้างไว้.

ค. ข้อส่งท้าย.

ลูกจ้าง ร่ำ ลึก ตัว ใน ความผิด.
ทั้งแต่ นั้น มาก ก็ ประพฤติ ตัว ที่ ชน.

แบบฝึกหัดที่ ๓๓.

เรื่องน้ำมันยาง

ผู้สอนบอกความหมายว่า, จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้,
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. น้ำมันยางคืออะไร? คือ ยาง ของ ต้นไม้ ชนิด หนึ่ง
ซึ่ง เรา เรียก กัน ว่า ต้นยาง.
๒. คุณสมบัติ. เป็นของเหลว, แตกกันและเหนียว,
มีกลิ่นเหม็น, ติดไฟง่าย.
๓. วิธีทำ. เขาเจาะบ่อที่ ต้นยาง ให้ เป็นแอ่ง,
กว้าง และ ลึก ประมาณ ๖ หรือ
๗ นิ้ว, สูง จากพื้นดินประมาณ
๒ ศอก. เมื่อเจาะแล้วต้อง
เอาไฟเผาวัน ละ ครั้ง, ครั้ง ๑
ประมาณ ๑๐-๑๕ นาที. เผา
อยู่ ๖ หรือ ๗ วัน. ต้นที่เจาะ
ได้ ต้องโต ๖ หรือ ๗ กำขุ่นไป.

๔. ประโยชน์.

ทำให้เพื่อกันน้ำไม่ให้ท่วม
ทางประตูเรือ, และทางที่
กรด้วยผ้าใบ. ประสมกับ
ชั้นยาเรือ ทำได้เป็นต้น.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

ต้นไม้ทุก ๆ ต้นย่อมมีน้ำเลี้ยงลำต้น, มากบ้าง น้อยบ้าง
ตามชนิด และที่เกิดของมัน. บางชนิดมีน้ำเลี้ยงเป็นยางเหนียว
ข้น, ได้แก่ ต้นยาง. ต้นยางเป็นต้นไม้ที่มีลำต้นใหญ่โต, สูง,
เปลือ, เปลือกหนา. มีมากทางมณฑลพิษณุโลก, มณฑล
นครสวรรค์, มณฑลสุราษฎร์. ส่วนมณฑลอื่นก็มีบ้างแต่น้อย.
เราได้นำมันยางจากต้นไม้ชนิดนี้.

น้ำมันยางเป็นของเหลวแต่ข้นและเหนียว, มีกลิ่นเหม็น,
ติดไฟง่าย. วิธีเจาะต้นยางให้น้ำมันไหลนั้น คือ เจาะ
ต้นยางให้เป็นช่อง, กว้างและลึกประมาณ ๖ หรือ ๗ นิ้ว. ช่อง
ต้องเจาะให้เป็นแอ่งลึกลงไป, เพื่อน้ำมันจะได้ขังอยู่ไว้. และ
ต้องเจาะให้สูงจากพื้นดินประมาณ ๒ ศอกเศษ. เมื่อเจาะแล้ว
เอาไฟเผาวันละครั้ง, ประมาณครั้งละ ๑๐ ถึง ๑๕ นาที.

เผาอยู่ ๖ หรือ ๗ วันจึงหยุด. การเอาไฟเผาเพื่อให้ น้ำมันที่
 คันหรือแห้งซึ่งเปียกปากช่อง ละลายออก, น้ำมันใสๆ จะได้ไหล
 ชี้ออกมาได้. ดังนั้นที่จะเจาะทำน้ำมันได้ ต้องเป็นคันที่โต
 วัดโดยรอบได้ ๖ หรือ ๗ กำขึ้นไป.

น้ำมันยังใช้ทาไม้เพื่อรักษาเนื้อไม้ให้ทน, เพราะน้ำผ่าน
 ไปตามผิวน้ำมันไม่ซึมเข้าไปในเนื้อไม้. เขาใช้ทาประทุนเรือ, และ
 ทากาฬเรือที่ถูด้วยผ้าใบ. ประสมกับชันยาเรือ, ทำให้เป็นคัน.

แบบฝึกหัดที่ ๓๔.

เรื่องแมวกับนกกระจิบน.

หญิงคนหนึ่ง มีนิสัยชอบเลี้ยงสัตว์ต่างๆไว้ชมเล่น. วัน
 หนึ่งเพื่อนของเธอส่งนกกระจิบนมาให้, เธอจึงใส่กรงแขวนไว้ใน
 ห้องนอน. นกตัวนี้เชื่องน่ารักมาก. เขามักจะปล่อยให้ออก
 เทียบบินเล่นในห้องเนื่องๆ.

บ่ายวันหนึ่งขณะที่เขาปล่อยนกตัวนี้ไว้ในห้อง, และตัว
 เขาออกไปข้างนอก, พอกลับเข้ามาก็ประหลาดใจมากที่ได้เห็น

นก กับ แมว เล่น อยู่ ด้วย กัน. ทั้ง แต่มัน มา เจ้า ของ ก็ ปล่อย ให้
สัตว์ ทั้ง สอง เล่น ด้วย กัน.

วัน หนึ่ง ขณะ ที่ เจ้า ของ นอน เล่น อยู่ บน เตียง, แมว คาย นก
กระโตก พรวก พราก ขึ้น ไป หา. เจ้า ของ ตก ใจ ใจ กว่า แมว คง จะ กิน
นก เสีย, แต่ เมื่อ เห็น มัน คาย อยู่ เฉย ๆ, ก็ เกิด ความ สงสัย เทียว
มอง คุ้ย คุ้ย ห้าง, เห็น แมว อีก ตัว หนึ่ง เข้า มา ยืน จ้อง อยู่ ทาง มุม
ห้อง. เขาก็ รู้ ใต้ ว่า การ ที่ แมว คาย นก ไว้, ก็ เพื่อ จะ บัง กัน
เพื่อน ของ มัน.

เรื่อง นี้ สอน ให้ รู้ ว่า แม่ แด่ สัตว์ ยัง รู้ ใจ รัก และ ช่วย
เหลือ กัน.

(สอน ตาม วิธี สอน ใน หมาย เหตุ แบบ ฝึก หัด ที่ ๓.)

ก. ข้อมือ เรือง.

หญิง คน หนึ่ง ชอบ เลี้ยง สัตว์
ต่าง ๆ. เพื่อน ของ เขา ส่ง นก
คุ้ย คุ้ย มา ให้ ตัว หนึ่ง.

ข. ข้อมือ ความ ค่อย ๆ ไป.

เขา ปล่อย นก ไว้ ใน ห้อง. พอ
กลั้ม มา ได้ เห็น นก เล่น อยู่ กับ

แมว, เขาประหลาดใจมาก. ตั้ง
แต่นั้นมา เขาก็ปล่อยให้มันเล่น
ด้วยกัน.

ก ข้อสังเกต.

วันหนึ่ง ขณะที่ เขาอนอนเล่นอยู่
บนเตียง, แมวคาบนกขึ้นไปหา.
เจ้าของ สงสัย เทียว มองดูรอบ
ห้อง, เห็นแมวอีก ตัวหนึ่ง ยืน
ร้อง อยู่ทางมุมห้อง, ก็รู้ว่า
มันขอยกเพื่อนของมัน.

แบบฝึกหัดที่ ๓๕.

เรื่องเล่า.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้.
แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

๑. รูปและขนาด.

รูปคล้ายคน, ขนาดต่างๆ กัน,
บางชนิด มี ขนาดไล่ เลี่ย กับ

เด็กเล็ก ๆ.

๒. ส่วนต่าง ๆ.

ก. ตามตัวมีขนอยู่ทั่ว.

ข. หน้าเรียบ.

ค. ทา เล็ก, ไข่.

ค. ขา ๔ ขา, ขาหน้ายาวกว่า
ขาหลัง. ไข่ ขาค้างมี.

๓. ธรรมชาติ.

อยู่ตามต้นไม้มากกว่าบนพื้นดิน.

ชอบปีนย้ายตามต้นไม้. มีหลาย

๔. ชนิด.

ชนิดเช่นโฮแรงอุแดง (คนป่า),

ค้าง, กิ้ง, เตน, และลิงลม เป็นต้น.

๕. อาหาร.

กินอาหารได้ต่าง ๆ, เช่นเดียวกับ

มนุษย์. ของที่ชอบมาก คือของ

ที่มีรสหวาน, แต่ลิงทะเล กิน

หอยและปลา.

๖. ประโยชน์.

ไม้ที่มีประโยชน์นัก, นอกจาก

หักให้เล่นละคร, หรือใช้ขึ้น

มพร้าว.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๒.)

ลิง เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ที่มีรูปร่าง คล้ายคน. ส่วนขนาด
ตัวของมันต่าง ๆ กัน. ขนาดใหญ่ที่สุดเท่ากับเด็ก อายุ ๓ หรือ
๔ ขวบ. ตามตัวมีขนอยู่ทั่วไป. หน้าเลื่อม, ตาเล็กไว. มี
ขา ๔ ขา, ขาหน้ายาวกว่าขาหลัง, ใช้ขาต่างมือ.

ลิงชอบอยู่ตามต้นไม้ มากกว่าตามพื้นดิน. มันสลับ
อยู่ไม่สุข, ชอบกระโดดโลดเต้น, หยิบโน่น ฉวยนั่นอยู่เสมอ.

ลิงมีหลายชนิด, ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง. บางอย่างมีหน้าคา
ฉีกกันไกล, เช่น โอนรงยูตง (คนป่า) เป็นต้น. ลิงจำพวกนี้
มีรูปร่างคล้ายคน, ไม่มีหาง และไม่มีถุงสำหรับอมอาหาร. ส่วน
ค่าง, กัง, เส็น, และลิงลมเหล่านี้รูปร่างคล้ายกัน. มีแปลกกัน
บ้างก็เล็กน้อย, เช่น หางสั้น, หางยาว, ตัวเล็ก, ตัวใหญ่
 เป็นต้น.

ลิงมีพนักคล้ายมนุษย์, จึงกินอาหารได้ต่าง ๆ, เช่นเดียวกับเรา,
แต่ของที่ชอบมาก คือของที่มีรสหวาน. ส่วนจำพวกที่อยู่ตาม
ชายทะเลชอบกินหอยและปู.

ลิงไม่สู้จะมีประโยชน์นัก, นอกจากจะหัดให้เล่น

ละคร, หรือเลี้ยงไว้ใช้ ชนมะพร้าว. เขาเล่าว่า มันอาวรู้ว่า
ผลโตแก่อ่อน, ควรปลิดหรือไม่ควร, นับว่ามันฉลาดพอตัว.

แบบฝึกหัดที่ ๓๖.

เรื่องพระพุทธเจ้า.

๐

พระพุทธเจ้าเกิดในตระกูลกษัตริย์. พระเจ้าสุทโธทนะเป็น
พระบิดา, พระนางมายาเป็นพระมารดา. พระองค์มีพระนามว่า
พระสิทธารถ. เมื่อพระองค์มีพระชนมพรรษาสมควร, พระราช
บิดาโปรดให้อภิเษกกับพระนางพิมพา.

พระองค์ทรงรำพึงถึง ความทุกข์อันเกิดแต่ความแก่, ความ
ไข้, ความตายอยู่เสมอ. วันหนึ่งพระองค์เสด็จประพาสสวน,
พบคนแก่ มีร่างกายทรุดโทรมเดินถือไม้เท้า. วันที่สอง พบคน
ไข้นอนร้องครวญคราง. วันที่สาม พบคนนอนตาย. พระองค์
ทรงรู้สึกสลดพระทัย เบื่อหน่ายในราชสมบัติ, ไม่มีความเพลิดเพลิน
เหมือนแต่ก่อน. พอวันที่สี่พระองค์ได้พบพระภิกษุรูปหนึ่ง

นั่งห่ม เวชขรรค์, มีอาการสำรวมเป็นอันดี, ก็ทรงเลื่อมใส,
ก็จักจะออก บรรพชาบ้าง.

ในเวลานั้นมีคนนำข่าวมาทูลให้ทราบว่า พระพิมพา
ประสูติพระโอรส. พระองค์ทรงเห็นว่า จะเป็นเครื่อง เห็นขวัญ
พระองค์ไว้ ไม่ให้ ออก บรรพชา, พระองค์จึงมิได้ รับอันเสด็จ
กลับ. พอถึงเวลากลางคืนก็เสด็จหนี ออก จาก พระนคร และ
ถอย เพศ บรรพชา. พระองค์ทรงกระทำความเพียร อยู่ ๖ ปี, ก็ตรัสรู้
ด้วยพระองค์เอง. และ เมื่อตรัสรู้ แล้ว เทียว สืบ สอน ผู้ชน อยู่
๔๕ ปี, ก็เสด็จ เข้าสู่ พระปรินิพพาน. มีพระชนมพรรษา ๘๐ ปี.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ชื่อเริ่มเรื่อง. พระพุทธเจ้าเกิดในตระกูลกษัตริย์.
เมื่อ พระ องค์ มี พระ ชนมพรรษา
สมควร, พระราชบิดาโปรดให้
อภิเษก กับ พระพิมพา.

ข. ข้อความต่อไป. พระองค์เสด็จไปประพาสสวน. พบ
คนแก่, คนไข้, คนตาย. รู้สึก
สลดพระทัย, เมื่อหน่ายในราช

สมยศ. พอวันที่ ๔ ใต้พบพระ
ภิกษุ ก็ทรงเลื่อมใส, คิจะ
ออกบรรพชาบ้าง.

ค ข้อส่งท้าย.

ในเวลานั้นพระองค์ใต้ทรงทราบว่า
พระพิมพ์ประสูติพระโอรส, ก็
มิได้ รับร้อนเสด็จกลับ, พอถึง
เวลากลางคืนก็หนีออกจากพระ
นคร, ถือบัด บรรพชา. กระทำ
ความเพียร อยู่ ๖ ปี จึงตรัสรู้.

แบบฝึกหัดที่ ๓๗.

เรื่อง เงิน สลึง.

เพง. แม่จ๋า, ข้าให้ เงินฉัน สลึงหนึ่ง. ฉัน จะขอ
ของเล่น.

แม่. เงินของเจ้า, เจ้าจะทำอะไรก็ได้. แต่แม่
อยากจะถามเจ้าว่า, สลึงหนึ่งเท่าไร.

- เพลง. ยี่สิบห้าสตางค์เป็นสลึงหนึ่งจ๊ะ, แม่.
- แม่. ถูกละ, ถ้าสี่สลึงเป็นเท่าไรล่ะ?
- เพลง. เป็นบาทหนึ่งจ๊ะ, แม่.
- แม่. เงินเหล่านี้สำหรับใช้ทำอะไร?
- เพลง. สำหรับซื้อขนมก็ได้อ้อ, ซื้อตุ๊กตาก็ได้.
- แม่. ใช้ได้นั่นหรือ?
- เพลง. ไม่ใช่เท่านั้นหรอกจ๊ะ. ถ้ามีมากจะซื้ออะไรก็ได้. แต่ฉันมีสลึงเดียว.
- แม่. เขาหาเงินกันได้อย่างไร?
- เพลง. เขาหาได้ ด้วยทำงาน.
- แม่. ถูกละ, เราต้องทำงานจึงจะได้เงิน. เมื่อ
- หามาได้แล้ว, เราจะเอาเงินไปทำอะไร?
- เพลง. เมื่อได้เงินมาแล้ว ก็เขาไปซื้อสิ่งของตามที่
- ต้องการ.
- แม่. เงินที่หาได้จะใช้ให้หมดหรือ?
- เพลง. ต้องเก็บมันไว้บ้าง, ใช้เสียบ้าง.

แม่. ถูกแล้ว, เงินที่เราหาได้, เราต้องเก็บเอาไว้บ้าง, ใช้จ่ายบ้าง. ถ้าหาได้เท่าไรใช้หมด, เราก็จะไม่มีเงินเหลือติดตัว. ถึงคราวจำเป็นจะต้องใช้ ก็จะไม่มี.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑.)

แบบฝึกหัดที่ ๓๘.

เรื่องแบ่งมรดก.

พราหมณ์เฒ่าผู้หนึ่ง, เมื่อใกล้จะตาย, เรียกบุตร ๓ คนเข้ามาหาพร้อมหน้ากัน, แล้วสั่งว่า “พ่อมีโคอยู่ ๑๘ ตัว, เจ้าจงแบ่งกันตามส่วนกันดังนี้, คือ ให้คนพี่ใหญ่ได้ครึ่งหนึ่งของโคทั้งหมด, คนกลางได้ ๑ ใน ๔ ของโคทั้งหมด, คนสุดท้องได้ ๑ ใน ๕ ของโคทั้งหมด. ถ้าเจ้าแก่งแย่งแบ่งกันให้เหลือเศษ, โคทั้งหมดจะต้องตกเป็นของหลวง. ถ้าเจ้าไม่กระทำตามคำของข้า, ข้าขอสาปแช่งเจ้าไว้ ให้ประสบแต่สิ่งชั่วร้ายเสมอไป.” เมื่อพราหมณ์เฒ่าสั่งเสร็จก็สิ้นใจตาย.

บุตรทั้ง ๓ คน จัดการ ประสงค์บิดาตามประเพณีแล้ว, ก็
 ประชุมกันแบ่งมรดก. พี่ชายใหญ่กล่าวว่า “ครึ่งหนึ่ง
 ของโคทั้งหมดที่เป็นของฉัน คือ ๔ ตัวครึ่ง.” คนกลาง
 กล่าวว่า “๑ ใน ๔ ของโคทั้งหมดที่เป็นของฉัน คือ
 ๔ ตัวกับเศษ ๓ ส่วน ๔.” น้องคนเล็กได้ฟังทั้งสองกล่าว
 ดังนี้, ก็ถามขึ้นว่า “ทั้งสองล้มแล้วหรือว่า พ่อ
 สั่งไว้ให้เราแบ่งกันไม่ให้เหลือเศษ?” พี่ชายทั้งสองโคฟ
 ก็ร้องขึ้นพร้อมกันว่า “เออ, จริงซี, เราจะทำอย่างไร?”
 น้องคนเล็กแนะนำว่า “เราควรไปขอยืมโคของเพื่อนบ้าน
 มาตัวหนึ่ง, รวมกับโคของเราเข้าเป็น ๒๐ ตัว. พี่คน
 ใหญ่ได้ครึ่งหนึ่ง คือ ๑๐ ตัว. พี่คนกลางได้ ๑ ใน ๔ คือ
 ๕ ตัว. ส่วนฉันได้ ๑ ใน ๔ คือ ๔ ตัว. รวมเข้าเป็นโค
 ๑๙ ตัว, ครบตามจำนวนแล้ว. ส่วนตัวที่ขอยืมมาจาก
 เพื่อนบ้าน, เราก็เอาไปส่งคืนเจ้าของเขา.”
 พี่ทั้งสองโคฟก็เห็นชอบด้วย, จึงจัดการแบ่งส่วน
 กันตามพ้องคนเล็กแนะนำ. พี่น้องทั้ง ๓ คน ก็ไม่ต้อง
 ทะเลาะวิวาทกัน.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

พราหมณ์ผู้หนึ่งเมื่อใกล้จะตาย
ได้สั่งบุตร ๓ คนไว้ว่า ให้แบ่ง
โค ๑๘ ตัวกันตามส่วน, คือ
บุตรคนใหญ่ได้ครึ่งหนึ่ง, คน
กลางได้ ๑ ใน ๔, คนเล็กต้อง
ได้ ๑ ใน ๕, และต้องแบ่งกัน
ไม่ให้เหลือเศษ. สั่งแล้ว
พราหมณ์ผู้นั้นก็ตาย.

ข. ข้อความต่อๆไป.

บุตร ๓ คน ปลงศพเสร็จ, ก็
ประชุมแบ่งมรดกกัน. ชันแรก
พี่คนใหญ่และคนกลางคิดแบ่ง
แต่มีเศษ. คนน้องจึงแนะนำให้
ไปขอยืมโค ของเพื่อนบ้านมา
รวมเข้ากวหนึ่ง, แล้วจึงแบ่งกัน.
พี่คนใหญ่ได้ ๑๐ ตัว, คนกลาง
ได้ ๕ ตัว, คนเล็กได้ ๔ ตัว.

ก. ข้อส่งท้าย.

พิทักษ์ สอง เห็น ชอบ ค่าย, จึง
จัดการแบ่งส่วนกันตามที้อง
คนเล็กแนะนำ. ไม่ต้องทะเลาะ
วิวาทกัน.

๐

แบบฝึกหัดที่ ๓๙.

เรื่องเอาเปรียบเพื่อน.

ผู้สอนบอกความหมายว่า

จะให้ให้นักเรียนเรียงความตามภาพข้างบน.

แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้.

ก. ข้อเริ่มเรื่อง.

เจ้าของใช้ วว ๒ ตัว เต็ม เกวียน.
ถึงเวลาหยุดพัก, เขาให้ หน้ำ
กิน ตัว ละ ฟอน.

ข. ข้อความต่อ ๆ ไป.

วัวตัวหนึ่ง เกิด ความ โลก, อยาก
จะ ใ้ หน้ำ ถึง ๒ ฟอน, จึง ใ้
ขวิด วว อีก ตัว หนึ่ง หนี เข้า ไป.

ค. ข้อส่งท้าย.

เจ้าของใช้ วว ๒ ตัว เต็ม เกวียน
แต่ ตัว เดียว, ใ้ ใ้ ความ เหน้
เหนื่อย มาก.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓.)

ชายผู้หนึ่ง ใช้ วว ๒ ตัว เต็ม เกวียน ไป ใ้ ชาย. เมื่อถึงเวลา
หยุดพัก, เขาปลดกออกจาก แอ, แล้ว ใ้ หน้ำ กิน ตัว ละ ฟอน.

วัวตัวหนึ่ง เกิด ความ โลก, อยาก จะ ใ้ หน้ำ ถึง ๒ ฟอน มา
กิน แต่ ตัว เดียว, จึง พาล หา เหตุ ใ้ ขวิด วว คู่ แอ ของ มัน.
วัวตัวนั้น หนี ไม่ ไ้. ก็ หลบ หนี เข้า ไป. เจ้าของใช้
ตามหา ก็ ไม่ พย.

พอถึงเวลาจะเดินทางต่อไป, เจ้าของจึงเอาวัวตัวที่
เหลืออยู่ นั้น เทียม เถวียนและให้ลากไปแต่ตัวเดียว, ใต้ วั
ความเห็นเห็นน้อยมาก. เมื่อเจ้าของเห็นข้าก็แทบจะประคก
มีความเจ็บปวดเป็นสาหัส. ถึงเวลาหยุดพักเจ้าของก็ให้หญ่
กินแต่ฟ่อนเดียว, หาให้กิน ๒ ฟ่อน ตามที่ มันคิดไว้ ไม่.

o

แบบฝึกหัดที่ ๔๐.

เรื่องหนีความจริงไม่พ้น.

ผู้ ตู หนึ่ง ขี่ม้าไปเที่ยวเล่นในป่า. พอถึงที่เปลี่ยว
แห่งหนึ่ง, ก็พบคนรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว, ถอน ยืน สลัก
ทางและชี้ว่า, “ข้าต้องการม้าตัวนี้. เจ้าจงลงจากหลังม้า
และมอบให้ข้า, มิฉะนั้นข้าจะยิงเสียเถวณ.” ชายผู้
ตกใจจึงม้ามามอบให้ โดยดี. ผู้ร้ายนั้นกระโดดขึ้นขี่หลังม้า
ควบหนีไปต่อหน้า.

ท่านผู้ ตู นี้ เป็น คนมีความชำนาญในการสลักรอยเท้า,
จึงตามรอยเท้าม้าของตนไปจนพบผู้ร้ายนั้นที่ในเมือง. เขา

ข. ข้อความต่อๆ ไป.

ผู้ ก นั้น ตาม ไป พบ คน ไร่ ใน
เมือง. เมื่อ ผู้ ไร่ ไป ถึง ศาล,
ท่าน ผู้ ก จึง ถอด เสื้อคลุม ห่ม มา,
แล้ว ขอให้ ศาล ถาม ว่า มา ทวิ
นั้น ตา ขอ ข้าง ไหน. ผู้ ไร่
ตอบ ว่า ตา ข้าง ซวา ขอ ต. ท่าน
ผู้ ก จึง แจก แก่ ผู้ พิพากษา ว่า มา
ทวิ นั้น ตา ไม่ ขอ ทั้ง ซ้าย และ
ขวา.

ค. ข้อส่งท้าย.

ผู้ พิพากษา ได้ ทราบ ข้อเท็จจริง
แล้ว, จึง คืน มา ให้ ท่าน ผู้ ก,
และ ตัก สิ้น ลง โทษ ผู้ ไร่ นั้น ตาม
กะ บัด เมือง.

๗ ๘๒

หนังสือพิมพ์ที่กรมตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพฯ แกรมวิทยุ ๒๐ หัวเมือง ๑๐๐ ถึง ๒๕

แบบเรียงความประเภทที่ ๕

หรือ มัธยมศึกษา ๒

เล่มละ ๗๐ สตางค์

พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนบุรี

๖ ๕๒ ๖

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๖ ๓๐ ๖

ประมวลกฎหมายพิเศษภาค ๑

๖ ๓๐ ๖

๖ ๖ ๒

๖ ๒๐ ๖

พระราชบัญญัติ ประถมศึกษา

๖ ๒๐ ๖

๖ ๖ โรงเรียนราษฎร์

๖ ๑๕ ๖

คำแนะนำในการฝึกซ้อมกรีฑา

๖ ๑๕ ๖